

GET YOURSELF EDUCATED
Docent Beeldende
Kunst en Vormgeving
2023 — 2024
DEELTIJD

www.artez.nl
www.dbkv.artez.nl

Index

Over deze gids	5
1. Waar staan wij voor en waar gaan wij voor?	7
2. Opbouw van de studie	10
Deeltijd en maatwerk traject	10
Beeldend, educatie en theorie	11
Zeven typen programma's	12
Attitudeontwikkeling	13
3. Begeleiden, toetsen en beoordelen	15
Eerste toetsgelegenheid en herkansingen	15
Werken met leeruitkomsten en assessments in Deeltijd 1	16
Bindend Afwijzend Studieadvies	16
Osiris	17
Cum Laude	17
Vrijstellingen	17
Studieloopbaanbegeleiding	18
4. Propedeuse (jaar 1)	20
Overzicht van de studiepunten	20
Boks van leeruitkomst 1: Artist	21
Boks van leeruitkomst 2: Educator	22
Boks van leeruitkomst 3: Educator in de praktijk	23
Boks van leeruitkomst 4: Bouwstenen voor scenografie	23
Boks van leeruitkomst 5: Scenografie	25
Boks van leeruitkomst 6: Artist Educator	25
5. Middenfase (jaar 2 en 3)	28
Specialisatieprogramma semester 1 + 2 (jaar 2 en 3)	28
Overzicht van de studiepunten jaar 2	31
Beeldend	31
Theorie	32
Educatie	33
Interculturaliteit	35
Overig	35
Overzicht van de studiepunten jaar 3	35
Beeldend	35
Theorie	36
Educatie	36
Domeinoverstijgend	37
Overig	37

Index

6. Eindfase (jaar 4)	39
Overzicht van de studiepunten	39
Beeldend	40
Theorie	40
FASE 1	41
FASE 2	41
FASE 3	41
Educatie	41
7. Praktische informatie over de studie en ArtEZ	43
Huisregels OK74	43
ArtEZ Alcohol- en drugsbeleid	43
Studeren met een studiebeperking	43
Hulp nodig?	44
Aanvragen studievoorziening	44
Herinschrijvingsverzoek, diploma aanvraag en uitschrijven	45
Rollen in de organisatie	46
Honours Programme	48
Werkplaatsen	48
Medezeggenschap bij ArtEZ en onze opleiding	49
Colofon	50

Over deze gids

Voor je ligt de studiegids van de opleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV). In deze gids beschrijven we alle praktische en inhoudelijke informatie van de studie. Van missie en visie van de opleiding, tot de attitude die we bij jullie willen ontwikkelen. Van een inhoudelijke toelichting op alle programma's, tot studeren met een beperking en studiepunten overzichten. Veel leesplezier.

5

1. Waar staan wij voor en waar gaan wij voor?

Visie

De opleiding Docent Beeldende Kunst & Vormgeving van ArtEZ Academie bereidt studenten voor op kunsteducatieve praktijken die voor het belangrijkste deel binnen de muren van het onderwijs plaatsvinden, maar ook daarbuiten, in het brede culturele veld, op tal van plekken waar verbinding tussen kunst, kunstenaars en publiek een rol spelen. Leidend daarbij is het invulling geven aan het idee van de Artist Educator. Dat wil zeggen van de kunsteducatieve professional die vanuit een artistieke visie in staat is de wereld van beeldende kunst en vormgeving voor diverse doelgroepen toegankelijk en betekenisvol te maken. Dit betreft doelgroepen voor wie beeldende kunst en vormgeving vrij vanzelfsprekend onderdeel van het leven vormen, maar ook voor wie dit niet of in mindere mate het geval is.

De Artist Educator is telkens een bemiddelaar, een intermediair tussen bijvoorbeeld kunst en leerlingen, tussen kunstenaar en publiek of tussen verschillende kunst disciplines. In deze rol weet de Artist Educator groepen of individuen aan te zetten tot zelf maken en creëren, maar ook tot het kennisnemen van kunstuitingen en de reflectie daarop.

De Artist Educator richt zich daarbij tot brede groepen in de samenleving. Binnen de school gaat het van Basis-Kader leerlingen in het VMBO tot aan MBO en de bovenbouw van havo en VWO. Het gaat om leerlingen van stad en platteland, afkomstig uit een grote diversiteit aan sociale milieus en culturele achtergronden. In buitenschoolse educatie gaat het om het van frequente kunstbezoekers tot aan doelgroepen voor wie kunst en cultuur geen vanzelfsprekendheid zijn. De Artist Educator reikt van Urban-uitingen tot “Kunst met een grote K” en van Maker Education tot Social Design Labs.

De Artist Educator heeft daarbij een belangrijke rol om de waarde van kunst uit te dragen en toegankelijk te maken. Kunst kan ons leren dat de wereld en onze ideeën daarover minder vanzelfsprekend is dan we vaak denken. Zij kan alternatieve mogelijkheden schetsen voor de werkelijkheid waarin we leven. En kan een middel zijn tegen eenvormigheid en monocultuur.

We zijn er als opleiding van overtuigd dat beeldende kunst en vormgeving in *beginsel* voor elk individu van waarde is. Vanuit die overtuiging streven we naar een zo groot mogelijk bereik, zodat zoveel mogelijk mensen een eigen afweging kunnen maken welke plek zij, hij of hen de kunsten in het leven wil geven. Een inclusieve benadering is een gegeven voor de opleiding. De vorm waarin dit te doen, hoe daar op een zinvolle manier invulling aan te geven is telkens onderwerp van gesprek en (publieke) dialoog.

We zijn ons er daarbij van bewust dat iedereen - ook onze studenten - kunst en vormgeving waardeert of benadert vanuit een eigen opvatting of overtuiging, mede gevormd door opvoeding en sociale en culturele achtergrond. Die verschillende ideeën over artistieke uitingen zijn even interessant als complex. De Artist Educator heeft een belangrijke taak in het omgaan met vraagstukken op dit gebied. De de erkenning van diversiteit van opvattingen en aannames vormt daarbij een belangrijk gegeven.

Naast de brede functie van kunsteducatie is de verdiepende functie evenzeer van belang. De Artist Educator stimuleert het ontwikkelen van talenten, door de condities te creëren waarin deze zich verder kunnen ontwikkelen.

Bij jonge talenten krijgen deze met name vorm in het binnenschoolse domein. Later betreft het ook het buitenschoolse kunstenveld, bijvoorbeeld op het vlak van kunstenaarsinitiatieven, presentatie instellingen,

festivals en online platforms. De Artist Educator kan daar bijvoorbeeld actief zijn als curator, moderator, coach of kunstcriticus.

Van een eenduidige beeld van werkveld is kortom geen sprake. De praktijk van de Artist Educator omvat een grote diversiteit aan opvattingen en werkwijzen. 1 Elke DBKV-student zal daarom in zijn studie tot een eigen invulling moeten komen van de vraag: “Wie ben ik als Artist Educator”? Als opleiding faciliteren we dit proces gedurende de loop van de studie, met een brede fundering aan vaardigheden, inzichten, skills en kennis. En we bieden de mogelijkheid tot verdieping en differentiatie middels een breed aanbod aan keuzeprogramma’s, keuzeworkshops en specialisaties.

Daarbij vormt het stellen van vragen en het ontwikkelen van een kritische houding een van de belangrijkste uitgangspunten van de opleiding. Het bevragen van gemeenplaatsen - zoals die van de canon van de kunsten - en het daarover de dialoog aangaan zien we als een essentiële kwaliteit.

Illustratief is een uitspraak van de Europese Biënnale manifesta op haar site:

*“education should not be geared towards the supplying of ready-made cultural chunks of information but should focus on the inherent ability of people to ask questions, questions to oneself and questions to each other.”*²

Dit vermogen om vragen te stellen zien we als een voorwaarde voor de Artist Educator om zich te blijven ontwikkelen, risico’s aan te gaan en nieuwe terreinen te verkennen. Het is een voorwaarde voor de verandering in onderwijs en -educatie die we nastreven. Het bekende citaat van Samuel Beckett, dat binnen ArtEZ vaak te horen is, is zeker ook het motto van de Artist Educator. “Ever tried. Ever failed. No matter. Try Again. Fail again. Fail better”.

---

1 In 2010 al constateerde de commissie Dijkgraaf: “Van een sterk ambachtelijke en hoogwaardige, maar ‘smalle’ beroepspraktijk is het werk van de kunstenaar en ook dat van de docent in kunstvakken omgevormd naar voortdurend nieuwe combinaties met multidisciplinaire vragen.” [Dijkgraaf 2010, p.7] 2 <https://manifesta.org/network/manifesta-art-mediation/>, geraadpleegd op 4-10-‘1

2. Opbouw van de studie

De studie DBKV-deeltijd werkt toe naar het diploma 'Bachelor of Fine Arts in Education'. De deeltijdopleiding volg je als je naast de studie andere verplichtingen hebt, de meeste studenten hebben bijvoorbeeld een baan en/of gezin. Ook voor de deeltijdopleiding moet je voldoen aan de instapeisen van het hbo en dien je in bezit te zijn van een havo/ vwo of mbo (niveau 4) diploma. In dit hoofdstuk worden de drie domeinen en de diverse type programma's toegelicht. Dat geeft gezamenlijk een beeld van de opbouw van de studie.

Praktische zaken:

DBKV Deeltijd is een opleiding van vier jaar.

Twee dagen per week les: op donderdag (lestijden verschillen per kwartaal van 9.15 - 18.00 uur of van 13.15 - 20.30 uur) en vrijdag (van 9.15 - 16.30 uur). Binnen deze dagen is ook de stage gepland. Naast de lesdagen is ook zelfstudie nodig binnen dit programma. Studielast is gemiddeld 30-40 uur per week (inclusief colleges).

Deeltijd en maatwerk traject

De studie DBKV deeltijd en DBKV Op Maat zijn afgeleide van elkaar, de studiepunten overzichten zijn dan ook vergelijkbaar. In het Op Maat traject worden naar aanleiding van een eerder diploma diverse studieonderdelen vrijgesteld. Op Maat is er in twee varianten: KUO en LERO. Hieronder de karakteristieken van de drie trajecten:

Deeltijd

De deeltijdopleiding volg je als je naast de studie andere verplichtingen hebt, de meeste studenten hebben bijvoorbeeld een baan en/of gezin. Ook voor de deeltijdopleiding moet je voldoen aan de instapeisen van het hbo en dien je in bezit te zijn van een havo/ vwo of mbo (niveau 4) diploma.

Praktisch:

Opleiding van vier jaar

Twee dagen per week les: op donderdag (lestijden verschillen per kwartaal van 9.15 - 18.00 uur of van 13.15 - 20.30 uur) en vrijdag (van 9.15 - 16.30 uur). Binnen deze dagen is ook de stage gepland. Naast de lesdagen is ook zelfstudie nodig binnen dit programma. Studielast is gemiddeld 30-40 uur per week (inclusief colleges)

Op Maat KUO

Dit traject is voor studenten die al een hbo-opleiding hebben gevolgd (en diploma daarvan kunnen overleggen) op de kunstacademie als vormgever of autonoom kunstenaar. Binnen dit traject ligt de nadruk op kunsttheoretische en didactische vakken en praktijkervaring tijdens stages. Met aandacht voor vernieuwende didactiek en visieontwikkeling.

Op basis van de beeldende ervaring van de student wordt bij de start van het traject besloten welke extra beeldende lessen gevolgd dienen te worden. Zo volgen studenten die autonoom zijn opgeleid meestal wat beeldende vakken gericht op vormgeving en vice versa. Of als een bepaald medium of techniek onderbelicht is, kunnen daarop vakken gevolgd worden. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen advies en verplicht.

Praktisch:

Opleiding van twee jaar

Twee dagen per week les: dinsdag en vrijdag, beide van 9.15 - 16.30 uur.

Extra dag voor beeldende lessen: afhankelijk van het beeldende programma dat de student volgt. Meestal is dat de donderdag, omdat de beeldende lessen doorgaans gevolgd worden met het deeltijdprogramma.

Op Maat LERO

Dit traject is voor studenten die de hbo-opleiding TeHaTex hebben gevolgd (en diploma daarvan kunnen overleggen) en als 2e graads docent zijn opgeleid. Binnen dit traject ligt de nadruk op kunsttheoretische en didactische vakken en praktijkervaring. Met aandacht voor vernieuwende didactiek en visieontwikkeling.

Daarnaast is een belangrijk onderdeel van het LERO-traject een verdieping in het beeldende domein. LERO studenten volgen extra beeldende lessen en presenteren aan het eind van de studie hun beeldende afstuderen op de Finals. Welke extra beeldende vakken gevolgd dienen te worden en welke daarvan verplicht dan wel een advies zijn, wordt bij de start van het traject besloten.

Praktisch:

Opleiding van twee jaar

Twee dagen per week les: dinsdag en vrijdag, beide van 9.15 - 16.30 uur.

Extra dag voor beeldende lessen: afhankelijk van het beeldende programma dat de student volgt. Meestal is dat de donderdag, omdat de beeldende lessen doorgaans gevolgd worden met het deeltijdprogramma.

Beeldende kunst, vormgeving en educatie

Centraal in de opleiding staat de ontwikkeling van zowel je artistieke als je educatieve talenten. In het programma dat je volgt is er alle ruimte voor beeldende vakken, van vormgeving tot aan autonome kunst, maar ook wordt veel aandacht besteed op je voorbereiding tot docent, met zowel theorievakken als stages in de praktijk van bijvoorbeeld middelbare scholen of MBO's. De opleiding Docent Beeldende Kunst & Vormgeving biedt je een rijk, inspirerend en verdiepend programma waarin je alles leert wat nodig is om als kunsteducatief professional aan de slag te gaan. Een vast recept voor een gepassioneerd kunstdocent is echter niet te geven. Hoe je vorm geeft aan je rol als kunstdocent en is een wezenlijk vraag, waarop je gaandeweg de opleiding een steeds beter antwoord vindt.

Beeldend

Ongeveer de helft van je studietijd besteed je aan je ontwikkeling tot kunstenaar en ontwerper. Je werkt daarbij in ruimte leslokalen in het Rietveldgebouw of aan de Oude Kraan, maar vaak ook in de uitstekende werkplaatsen van ArtEZ, op het gebied van bijvoorbeeld grafiek, metaal, keramiek, zeefdruk, digitale media of liquid plastics. Je volgt in het eerste jaar basisvakken zoals grafisch ontwerp, tekenen, product ontwerp, interaction design, fotografie, bewegend beeld en schilderen. Vanaf het tweede jaar is er veel ruimte om eigen keuzes te maken en je studie een eigen profiel te geven, bijvoorbeeld op het vlak van kunst & technologie. Dat doe je bv door middel van workshops in de werkplaatsen, beeldend keuzeprogramma's en specialisaties.

Educatie

Binnen educatie ontwikkel je je rol als kunstdocent, zowel in theorie als in de praktijk. In de lessen op de academie leer je hoe je een goede docent kunt worden, en ontwikkel je de kennis en het inzicht die daarvoor nodig zijn. Je leert bijvoorbeeld over sociale psychologie of het werken met speciale doelgroepen, maar ook over het ontwerpen van lessen, lesmateriaal en methodes. In de stages komen alle onderdelen van de studie samen en valt de kennis die je verwerft tijdens de opleiding op z'n plek: wat je hebt geleerd kun je daadwerkelijk toepassen. Je komt erachter welke werkomgeving bij je past en met welke doelgroep je wilt werken. Je ontdekt wat voor docent je wil zijn en wat jouw eigen opvattingen zijn over kunst en educatie.

“Ik ben kunstenaar én docent. Uit het maken haal ik voldoening en het werken met leerlingen geeft mij ook superveel energie. Dat merk ik nu ik stages heb gelopen.”

- Moigimy

Theorie

Tot slot verdiep je je in de wereld van beeldende kunst en vormgeving middels de theorievakken cultuurgeschiedenis, kunsttheorie, filosofie en actualiteit. Je leert daarin zowel over hedendaagse ontwikkelingen als over de historische ontwikkeling van de kunsten. Je leert kritisch te denken over kunst en de positie daarvan in de samenleving, en vormt daarin steeds meer een weloverwogen mening over.

Artist Educator

In de opleiding staan bovengenoemd domeinen niet op zichzelf. Je ontwikkeling als beeldend kunstenaar en ontwerper staan steeds in relatie tot wat je teweeg wil brengen bij anderen. Of dat nu leerlingen zijn, deelnemers aan projecten, bezoekers van exposities of medekunstenaars. Om aan te geven hoe belangrijk we deze relatie vinden gebruiken we in de opleiding de term "Artist Educator". In deze naam zijn "The Artist" en "The Educator" onlosmakelijk verbonden. In onze opvatting wordt je docentschap gevormd door je kunstenaarschap. En andersom wordt wie je bent als kunstenaar bepaald door je kwaliteit om met mensen te werken. In de studie bieden we veel ruimte om ideeën over kunsteducatie te onderzoeken en een eigen richting te kiezen. Gaandeweg ontwikkel je een eigen opvatting over de vraag: wat voor Artist Educator wil ik zijn?

Zeven typen programma's

Om je goed voor te bereiden om het toekomstige werkveld volg je diverse programma's. Deze bieden voldoende basis, maar geven ook ruimte voor specialisatie.

Basisprogramma

Het basisprogramma is voor iedere student. De meeste beeldend, theorie en educatie programma's van de deeltijd opleiding zijn basisprogramma's. Hierin komen kennis en vaardigheden aan bod die voor iedere student relevant zijn.

Specialisatieprogramma

Als deeltijd student volg je het specialisatieprogramma in de middenfase van de studie, in je tweede en derde jaar. Je maakt een keuze uit vier of vijf inhoudelijke themagebieden. Een jaar lang word je één dag per week begeleid in een programma waarin je beeldend wordt uitgedaagd, inhoudelijke input krijgt en samen op excursie gaat. In beide jaren volg je een ander specialisatieprogramma. Je werkt in een gemengde groep van studenten van voltijd en deeltijd uit het tweede en het derde jaar. Elk van de specialisatieprogramma's wordt gegeven door een duo van docenten.

Keuzeprogramma

Het keuzeprogramma speelt ook in de middenfase van de studie. In jaar 3 van de deeltijdopleiding volg je één beeldend keuzevak en één theoretisch-educatief keuzevak. Deze vakken zorgen voor verbreding en verdieping. Je ontdekt hier de mogelijkheden van andere invalshoeken, materialen en technieken. Jouw keuze voor beeldende vakken kan themagericht zijn, of meer vanuit een bepaalde techniek of discipline. Bij de theoretische en educatieve keuzevakken kun je denken aan schrijfvaardigheid, specifieke kennis over bepaalde doelgroepen of thema's uit de kunst- en designtheorie.

Workshops

In de middenfase van de studie kun je twee keer per jaar kiezen uit een aanbod van diverse workshops om specifieke technische vaardigheden op te doen. Een workshop is kortlopend en bestaat uit drie lessen. Denk aan zeefdrukken, perspectieftekenen, textiel bewerken of keramiek. De expertise van de werkplaatsen en het docententeam wordt hiervoor ingezet. Als student kies je vanuit interesse of de behoefte aan specifieke

technische kennis om te kunnen maken wat je voor ogen hebt binnen bijvoorbeeld het specialisatieprogramma. De workshops zijn dus ondersteunend aan de bestaande beeldende programma's, en ze kunnen ingezet worden op basis van eigen interesse.

Stages

Ieder jaar ga je op stage. Stage-ervaringen vormen een belangrijk onderdeel van jouw professionele vorming. Het is de plek waar alle competenties uit het beroepsprofiel samenkomen, waar de kennis die je verwerft tijdens de opleiding op z'n plek valt in de praktijk. De stage-biedende school laat je ervaren welk onderwijstype bij je past, wat voor docent je zou willen zijn en wat jouw eigen opvattingen over onderwijs zijn.

In de eerste twee jaar van de opleiding doe je een basisstage in het middelbaar onderwijs. In jaar 3 en 4 kies je voor een focus op het binnen- of buitenschoolse werkveld. In jaar 4 ben je vrij om de omvang van je stage te bepalen ten opzichte van je beeldend afstuderen.

Individuele begeleiding

In het laatste jaar van de deeltijdopleiding ligt de nadruk niet op vakken en programma's maar op het begeleiden van jouw individuele studietraject. Dat geldt voor de eindstage die je loopt, het theoretisch onderzoek dat je doet en het beeldende traject waarin je toewerkt naar je eindpresentatie op de ArtEZ Finals. Bij het beeldende traject word je daarbij door twee docenten begeleid die samen een afstudeerteam vormen.

Extracurriculair programma

De opleiding en de studenten organiseren allerlei activiteiten die geen vast deel van het curriculum vormen. Denk aan het bijwonen van lezingen, deelname aan debatten, bezoek van beroepsymposia, exposities of een kunstbeurs, of het leren schrijven bij het DBKV magazine. In het extracurriculaire programma gaat het niet direct om studiepunten. Je speelt in op de actualiteit, je neemt ruimte voor initiatief, je treedt naar buiten.

Attitudeontwikkeling

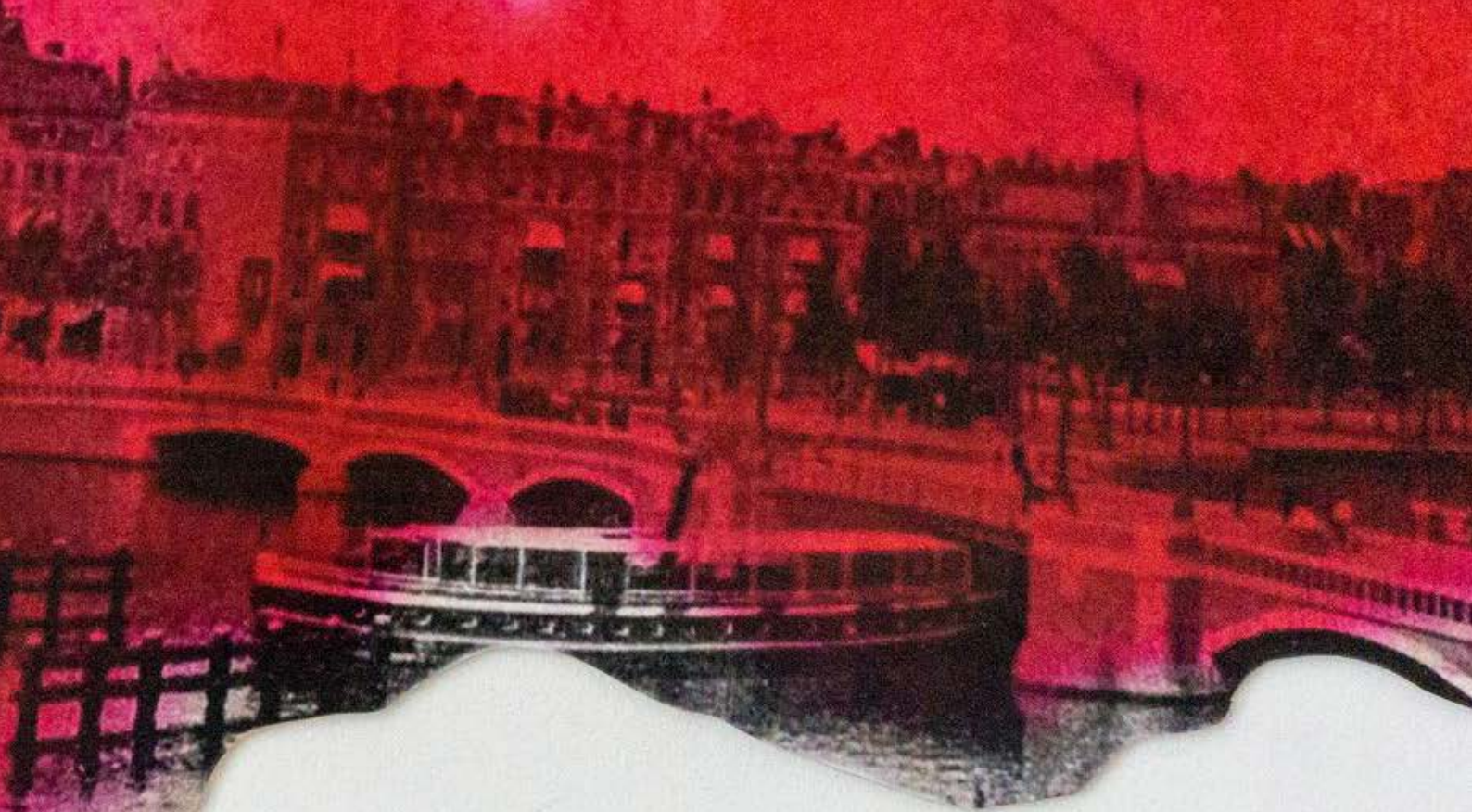
Een onderzoekende en ondernemende houding zijn van groot belang om goed te kunnen studeren op de academie en om in het werkveld je eigen pad te vinden. Tijdens de studie leer je leven met mistigheid, niets is eenduidig: "Ik snap er nog niks van, maar vind het wel interessant". Nieuwsgierigheid, open minded zijn, reflectief vermogen, een mening vormen (gefundeerd, ver voorbij de vrijblijvende mening), durf, lef en het experiment horen daarbij. Dit komt ook terug in de criteria van de beoordeling. Het motto van de academie (citaat van Samuel Beckett) is niet voor niets:

Ever Tried.   Try Again.
Ever Failed.   Fail Again.
No Matter.   Fail Better.

In de studie ontwikkel je de volgende kwaliteiten:

☒ Je leert conceptueel denken	☒ Je toont eigenaarschap in de studie
☒ Je weet wat er speelt in de (hedendaagse) kunst	☒ Je reflecteert en geeft betekenis
☒ Je bent gericht op de wereld om je heen	☒ Je leert kritisch kijken
☒ Je experimenteert en je gaat het proces aan	☒ Je kunt makend leren denken

Buiten Amst.

3. Begeleiden, toetsen en beoordelen

Tijdens de opleiding worden de programma's afgerond met een beoordeling. Aan het eind van de opleiding studeer je af met een bachelor diploma. Het niveau van een bachelor diploma is internationaal vastgesteld met de Dublin descriptoren. Ook landelijk zijn er afspraken op welke niveau de Docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving haar studenten opleidt, de competenties. De competenties van de opleiding staan op Leerpodium (de Elektronische Leer Omgeving van de opleiding). Tijdens het toetsen en beoordelen spelen deze zaken een rol.

Het toetsen zien we als een belangrijk onderdeel van het leer- en ontwikkelproces van de student. Bij veel programma's is het individuele proces een beoordelingscriterium. De stimulerende werking die toetsen en feedback kunnen hebben voor het leerproces. Deze benadering past bij de kenmerken van zowel het beeldende vak als het docentschap, waarbij de beoordeling van eigen werk of dat van anderen eveneens ontwikkelingsgericht is. Naast deze ontwikkelingsgerichte kant van beoordelen is de toetsing nodig om vast te stellen of je in de diverse vakken, stages en projecten de vereiste kennis en competenties verwerft. De toetsing past daarom bij de inhoud en werkvormen van het onderwijs: zowel vakgericht als integraal.

Eerste toetsgelegenheid en herkansingen

Iedere docent rondt het programma af met een beoordeling. Het moment van beoordelen, de criteria waarop wordt beoordeeld en de procedure, legt de docent vast in zijn onderwijsprogramma. Dit is terug te lezen op Leerpodium.

Een voorwaarde om beoordeeld te worden is de 80% aanwezigheidsplicht. Gedurende alle lessen, excursies, lezingen, projecten en activiteiten dienen studenten zich aan de 80% aanwezigheid te houden.

Er zijn een beperkt aantal toetsmomenten waarop je een programma kan afronden, dat ziet er als volgt uit:

- ▣ Eerste toetsgelegenheid: het beoordelingsmoment, het tentamen, de inleverdatum van een opdracht.
- ▣ Herkansing: als je de eerste toetsgelegenheid niet haalt (dat geldt ook als je afwezig was), ga je op voor de herkansing. De eerste herkansingsmogelijkheid is nog in hetzelfde studiejaar, dat mag één keer. Deze herkansing vindt uiterlijk binnen 8 weken na de eerste toetsgelegenheid plaats (met uitzondering van de vakken in het tweede semester, dan vindt het eind augustus plaats).
- ▣ Mocht je de herkansing niet hebben gehaald, kun in de studiejaar erna steeds één herkansing per jaar doen per programma, belangrijk dus om die zorgvuldig te gebruiken om studievertraging te voorkomen.

In één schooljaar zijn 60 studiepunten te halen, 1 studiepunt staat voor 28 uur studielast. Het aantal studiepunten dat je per programma haalt, staat beschreven in tabellen bij de drie fasen van de opleiding. Studiepunten worden in EC (European Credit) geduid, sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur zijn er Europese afspraken hierover gemaakt waarmee de studielast voor alle Europese landen hetzelfde is geworden.

Herkansingen

Zoals je hierboven hebt kunnen lezen, heb je als student recht op één herkansing per jaar (eentje in het initiële jaar van de beoordeling en als je die niet haalt, in het studiejaar erna). Goed om te weten is dat voor de herkansingen van voorgaande studiejaar er in de jaarplanning data zijn opgenomen die we ook zullen hanteren. Deze twee herkansingsweken zijn halverwege het jaar en aan het einde van het studiejaar. Als student kies je één van beide momenten.

Verder hebben we in het OER (hieronder meer daarover) voor twee onderwijsprogramma's de mogelijkheid opgenomen voor een competentiegerichte herkansing. Dat betreft twee programmaonderdelen uit het tweede jaar: zijnde de basisstage 2 en het specialisatie programma van jaar 2. Wanneer een student op bepaalde competenties onvoldoende kwaliteit en ontwikkeling laat zien, kan er een specifieke opdracht meegegeven worden die in het jaar erna bij dat vak opgepakt kan worden door de student. Tijdens de tussenevaluatie wordt beoordeeld of deze opdracht naar behoren gaat en wanneer dat positief is, kan daarmee het programma uit jaar 2 met een voldaan afgerond worden.

Werken met leeruitkomsten en assessments in Deeltijd 1

Het werken met leeruitkomsten (luksen) en assessments doet vanaf studiejaar 2023-2024 zijn intrede in deeltijd 1. Deze aanpak is voor dit studiejaar alleen op deeltijd 1 van toepassing en zal met deze groep studenten zich verder uitrollen over de deeltijd. Deze systematiek is dus niet van toepassing op de studenten die nu in deeltijd 2, 3 en 4 studeren (tenzij zij een jaar gaan doubleren en bij de huidige eerstejaars studenten in de klas instromen).

Leeruitkomsten (luksen)

Een leeruitkomst beschrijft voor de student de beoogde opbrengst van een module/lesprogramma. Door te werken met leeruitkomsten, maak je de uitkomst helder en daarmee creëer je de mogelijkheid om leerwegaafhankelijker te studeren. De studenten van deeltijd 1 volgen echter wel allemaal hetzelfde programma, maar krijgen wellicht de mogelijkheid tot versnellen (of vertragen) in de middenfase wanneer blijkt dat op basis van kennis en kunde bepaalde onderdelen van de studie al beheerst worden. De leeruitkomsten zijn voor het eerste semester beschreven en uitgereikt aan de studenten.

Assessments

De beoordeling van de leeruitkomsten in deeltijd 1 gaat via twee portfolio assessments. De student vult een portfolio op Leerpodium. Dit portfolio bestaat uit de bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen, zijnde: de gemaakte werken tijdens de vakken, aangevuld met een formatieve feedback van de docent en een eigen reflectie. Kenmerkend van het beoordelen middels een assessment is de meer holistische benadering, we toetsen dus niet meer per vak, maar kijken meer naar het geheel.

Dit portfolio wordt door twee assessoren (docenten van de opleiding, van wie de student in die fase van de opleiding geen les van heeft gehad) beoordeeld. Tijdens het beoordelen stellen zij vragen op voor de student, die gesteld worden tijdens een Criterium Gericht Interview (CGI). Het totaalbeeld dat ontstaat door het portfolio en het CGI vormt de basis van de beoordeling: heeft de student de leeruitkomsten (luksen) wel of niet aangetoond.

Wanneer de luksen voldoende zijn aangetoond, verzilverd een student de EC die eraan gekoppeld zijn. Wanneer dit onvoldoende is aangetoond, volgt een herkansing. De inhoud van de herkansing wordt bepaald tijdens het overleg van de assessoren. De herkansing van assessment 1 vindt plaats bij assessment 2. De herkansing van assessment 2 vindt plaats in eind augustus plaats, vlak na de zomervakantie en voor de start van het nieuwe schooljaar.

De studenten ontvangen een handleiding Assessments om zich hier goed op te kunnen voorbereiden.

Bindend Afwijzend Studieadvies

Aan het einde van het eerste jaar wordt op basis van de behaalde studieresultaten bepaald of de student de studie mag voortzetten. Dat wordt de BAS genoemd, het Bindend Afwijzend Studieadvies. Als je de BAS-brief ontvangt, ben je als student gedwongen de opleiding te verlaten. Voor DBKV geldt dat je een BAS-brief krijgt als je aan het einde van het eerste studiejaar minder dan 45 studiepunten hebt gehaald. 45 EC

is de doorstroomnorm van de propedeuse. De toetsing van de BAS wordt gedaan door de examencommissie. De procedure is als volgt:

- ▣ Eind januari/ begin februari: ontvangt iedere student, van de examencommissie, (per email) een informatieve brief, met de waarschuwing dat voor het eind van het jaar 45 EC behaald moet worden.
  - ▣ Eind juni/ begin juli: checkt de examencommissie de studieresultaten in Osiris, iedere student onder de 45 EC komt op de lijst om een BAS-brief te ontvangen.
  - ▣ De lijst met BAS-kandidaten wordt besproken met de decaan. Indien de decaan vooraf en al geruimte tijd op de hoogte is van bijzondere (persoonlijke) omstandigheden die gelden voor een student, kan de decaan deze student aanwijzen als kandidaat voor een uitgestelde BAS. Een uitgestelde BAS houdt in dat de student nog een jaar langer de tijd heeft om aan de doorstroomnorm van de BAS te voldoen.
  - ▣ Haalt de student de BAS-norm niet en komt die ook niet in aanmerking voor de uitgestelde BAS, dan ontvangt de student de BAS-brief. Als een student deze BAS-brief hebt ontvangen, is her-inschrijven niet meer mogelijk.
- Mocht een student in augustus herkansingen hebben gedaan waardoor de studieresultaten boven de 45 EC uitkomen, wordt de BAS ingetrokken en kan de student zich weer her-inschrijven. Controle daarop is in handen van de Examencommissie.
- ▣ Heeft de student een BAS gekregen maar is deze in de veronderstelling dat deze BAS onterecht is, dan kan de student een bezwaar aantekenen. De informatie daarover staat in de laatste alinea van de BAS-brief vermeld. Neem hier goed kennis van.

Osiris

Osiris is het systeem dat de academie gebruikt voor de cijferadministratie. De student kan middels de ArtEZ-app osiris raadplegen. Het invoeren van de cijfers gebeurt door het secretariaat van DBKV. Mochten de cijfers niet in osiris staan, kan de student het beste eerst de docent raadplegen. En vervolgens het secretariaat. Het is van belang dat osiris op orde is, want daarop wordt bijvoorbeeld de BAS-brief gebaseerd, maar ook het diploma.

OER

Het OER is de afkorting voor de onderwijs- en examenregeling. Dit OER bestaat uit twee delen, een deel met algemene informatie geldend voor alle opleidingen bij ArtEZ. Plus een deel dat specifiek over je opleiding bij DBKV gaat. In het OER lees je terug hoeveel studiepunten er per vak gelden, over de toetsvormen, evenals de termijn van herkansen en de nakijktermijn (3 weken). Het OER is te vinden op het intranet van ArtEZ.

[Link naar OER](#)

Cum Laude

Cum Laude afstuderen behoort tot de mogelijkheden als je prestaties uitzonderlijk zijn in alle competentiedomeinen van de opleiding. Deze prestaties dienen aantoonbaar te zijn bij de individuele beoordelingen bij zowel de praktijk- als de theorievakken. Het hoofd van de opleiding kan studenten bij de examencommissie voordragen. De examencommissie checkt de richtlijnen en stelt vast of een student hiervoor wel of niet in aanmerking komt. De criteria die wij als opleiding hanteren vind je terug op het Leerpodium.

Vrijstellingen

Als je voor onze opleiding een andere opleiding hebt gevolgd of afgerond, kan het zijn dat je in aanmerking komt voor vrijstellingen van bepaalde programmaonderdelen. Er worden geen vrijstellingen verleend van vakken die op een mbo-opleiding gevolgd zijn en nu in onze opleiding worden gevolgd. Als er vakken op hbo-of wo-niveau zijn gevolgd en het dezelfde inhoud, doelstellingen en vaardigheden betreft, is een vrijstelling wellicht mogelijk. De procedure is dan (in het kort) als volgt:

- ▣ Neem contact op met de jaarcoördinator, samen schatten jullie de kans van slagen in.

- ▣ Indien het kansrijk is, stuur je als student een brief met motivatie en bewijsstukken naar de examencommissie Art & Design Arnhem (jaarcoördinator ondersteunt wanneer nodig).
- ▣ De examencommissie legt het verzoek voor aan het hoofd van de opleiding.
- ▣ Na het advies van het hoofd van de opleiding beoordeelt de examencommissie aan de hand van de overgelegde bewijsstukken of de student voldoet aan de vereisten gesteld aan de betreffende onderwijseenheid.
- ▣ Op basis van deze gegevens valt een besluit; bij vrijstelling wordt dat in de cijferadministratie verwerkt, bij geen toekenning moet het vak alsnog worden gevolgd.

NB: let erop dat het bij de communicatie met de examencommissie belangrijk is om je aan een aantal richtlijnen te houden, zo richt je jouw verzoek tot één functionaris van de examencommissie, dien je jouw verzoek te voorzien van datum en handtekening en kun je de bezwaarschriften alleen per brief sturen. Kijk voor alle details in het document “Communicatie met de examencommissie” op de ELO van de examencommissie. Daarnaast is het goed om te weten dat de examencommissie zes weken de tijd heeft om over het verzoek te beslissen.

Specifieke informatie over vrijstellingen Deeltijd:

De deeltijdopleiding heeft 5 EC per jaar in het curriculum gekenmerkt als vrije studiepunten. Dat zijn studiepunten waar studenten met een hbo-opleiding of wo-opleiding voor vrijgesteld worden. Het betreft een standaard vrijstelling, die wel door de student zelf aangevraagd wordt.

Studieloopbaanbegeleiding

Gedurende de hele studie heb je als student begeleiding van de studieloopbaanbegeleider. Het doel van studieloopbaanbegeleiding (SLB) is dat je de studie succesvol afrondt, jouw eigen talenten ontwikkelt en je voorbereidt op jouw loopbaan. SLB omvat ondersteuning bij het plannen en zicht houden op de studievoortgang, het (leren) studeren, het (leren) reflecteren op studie, werkveld, beroep en loopbaan, het maken van keuzes, verantwoordelijkheid nemen en het werken aan de ontwikkeling als professional in het werkveld. De studieloopbaanbegeleider heeft contact met het decanaat en verwijst studenten door wanneer de persoonlijke problematiek erom vraagt.

SLB is ook van belang voor studenten met een studiebeperking. Zij hebben baat bij extra ondersteuning om hun opleiding succesvol te doorlopen. De studieloopbaanbegeleider kan in overleg met het decanaat, het afdelingshoofd en de docenten voorzieningen treffen. Kijk voor meer informatie hierover in hoofdstuk 7 bij de alinea “Studeren met een studiebeperking”.

4. Propedeuse (jaar 1)

In de propedeuse bouwen we aan de basis. Je leert - bij zowel de beeldende als de educatieve vakken - tools, technieken en vaardigheden hanteren om een basisniveau te bereiken. De actualiteit is het vertrekpunt. Daarmee ontdek je de relevantie en urgentie van kunst in de maatschappij. Je ontwikkelt een besef van de huidige tijd en leert wat er speelt in de kunstwereld en je leert je daartoe te verhouden. Ook de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van kunsteducatie komen in het eerste jaar aan bod.

De propedeuse is oriënterend, verwijzend en selecterend van aard. Als student leer je de studie kennen en krijg je een beeld van het werkveld waarvoor we je opleiden. Daarnaast leert de opleiding jouw als student kennen en kijken we als docententeam in het eerste jaar tijdens de twee assessments hoe je je ontwikkelt in de competenties en of je het niveau van de opleiding aankan. Alle vakken die je in de propedeuse volgt, behoren tot het basisprogramma en zijn dus voor iedere student hetzelfde. Door het volgen van deze vakken, verzamelt de student bewijslast om de leeruitkomsten (luksen) te kunnen aantonen.

Overzicht van de studiepunten jaar 1

Leeruitkomst 1: Artist - 15 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	<i>Docent</i>
Tekenen	Roos van Haften
Grafisch	Janna Ullrich
Fotografie	Henning Waldhauer
Interaction Design	Jonas Vorwerk
SLB	Willemien Cuijpers
Leeruitkomst 2: Educator - 5 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	<i>Docent</i>
Educatie	Jurianne Guichelaar & Annebel Visser
Filosofie	Anouk Mulders
Kunsttheorie	Willemien Cuijper
Leeruitkomst 3: Educator in de praktijk - 10 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	<i>Docent</i>
Alle vakken van semester 1	
Stage	Coördinatie Jurianne Guichelaar
Leeruitkomst 4: Bouwstenen scenografie - 15 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	<i>Docent</i>
Product Design	Theo Konijnenburg
Schilderen	Rinke Nijburg
Ruimtelijk	Heidi Linck
Bewegend Beeld	Otto Nijs
Actualiteit	Lieneke Hulshof
Leeruitkomst 5: Scenografie - 5 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	
Alle vakken van semester 2	

Leeruitkomst 6: Artist Educator - 10 EC	
<i>Boks (kennis & vaardigheden)</i>	
Educatie	Annebel Visser
Veld	Anouk Mulders & Pieter van Evert
Actualiteit buitenschools	Els Hoogstraat

Boks van leeruitkomst 1: Artist

Tekenen

Docent: Roos van Haften

Tekenen is een van de meest simpele, basale vormen om een beeld te maken. Praktisch gezien komt er bij tekenen haast niets kijken - schilderen of ruimtelijk werken vergt voorbereiding, maar een tekening kun je al maken met je voeten in de sneeuw of een balpen op een bierviltje. Tekenen is direct, persoonlijk, informeel. Tijdens dit vak maak je kennis met verschillende processen en methoden om tot een (autonome) tekening te komen. Het vak is erop gericht verbinding te leggen met andere vakgebieden, en daarom doen we opdrachten gelieerd aan 'mapping', architectuur, documentaire fotografie, 'everyday'-beeldmateriaal en animatie. De eerste lessen gaan vooral over tekenen naar waarneming, zoals model en portret, daarna is er meer ruimte voor eigen artistieke ideeën. We oefenen met veel afwisseling verschillende beeldtalen, waarbij begrippen zoals vorm, contrast, compositie en vertaalslag aan bod komen.

Grafisch

Docent: Janna Ullrich

Grafisch ontwerp is het visueel vormgeven van ideeën met als doel om communicatie tot stand te brengen. In het vak leer je om vanuit een onderwerp beeldend onderzoek te doen en hierbij te experimenteren. We gaan aan de slag met ontwerpmethodologieën, beeldgrammaticale aspecten en maken van ontwerpkeuzes qua concept, medium, materiaal, vorm en kleur.

Fotografie

Docent: Henning Waldhauer

De (digitale) camera als gereedschap en de fotografie als medium is uit onze werkelijkheid niet meer weg te denken. In dit programma maakt je kennis met zowel het gereedschap als ook het medium om beiden bewust als autonoom en toegepast beeldend middel in te kunnen zetten. Behandeld worden de basisprincipes van de digitale fotografie, de functie en hantering van de digitale camera, begrippen als camerastandpunt, licht, compositie, vorm en restvorm, inhoud, verhaal- en conceptontwikkeling. Bovendien komen digitale beeldbewerking en het uiteindelijke maken van prints aan de orde. Je onderzoekt de mogelijkheden van gereedschap en medium en ontwikkelt hierin je eigen artistieke visie.

Interaction Design

Docent: Jonas Vorwerk

Kennismaken met de beginselen van interaction design, de ontwerp discipline die zich bezig houdt met het creëren van diensten en producten die nuttig, bruikbaar en betekenisvol zijn voor de mensen die ze gebruiken.

Studieloopbaanbegeleiding (SLB)

De SLB bestaat uit zowel klassikale momenten als individuele gesprekken. De studieloopbaanbegeleiding (SLB) in jaar 1 houdt zich bezig met een aantal thema's:

- ▣ Wegwijs maken op de academie, zowel in het gebouw en de werkplaatsen als digitaal (Osiris, Leerpodium, rooster-app)
- ▣ Leren studeren/ attitude aanleren: omgaan met beoordelen, feedback ontvangen (falen en faalangst), opbouwen van concentratie, taalvaardigheid en onderzoekende en ondernemende houding

- ▣ Voorlichting BAS (Bindend Afwijzend Studieadvies).
- ▣ Groepsdynamiek in de klas (hoe leer je met en van elkaar)
- ▣ Zelf ontdekken of dit je studie is: zit ik op de goede plek?
- ▣ Reflecteren op eigen ontwikkeling: in gesprek over eigen kwaliteiten, wat kan ik inzetten voor de ander?
- ▣ Portfolio opbouwen (leren werken met de luksen)
- ▣ Assessments voorbereiden

Boks van leeruitkomst 2: Educator

Educatie

Docenten: Annebel Visser en Jurianne Guichelaar

Educatie Basis in jaar 1 laat de studenten kennismaken met basisprincipes van leren en lesgeven. Educatie Basis bestaat uit twee vakken: PPO en Vakdidactiek. PPO gaat, globaal gezegd, over het ‘wat’ en vakdidactiek over het ‘hoe’.

PPO is Psychologie, Pedagogiek en Onderwijskunde. Psychologie bestudeert het menselijk gedrag, pedagogiek gaat over ontwikkeling en opvoeding en onderwijskunde bestudeert de historische ontwikkeling van onderwijs en de verschillende veranderende visies daarop. Je zou kunnen zeggen dat PPO één van de theoretische onderleggers is van (vak)didactiek.

Didactiek is de wetenschap die zich bezighoudt met de vraag hoe kennis, vaardigheden, leerinhouden en/of attitudes door een docent kunnen worden onderwezen aan een leerling. Bij vakdidactiek leer je over visies op kunsteducatie, daarbij staan een aantal vragen centraal: hoe kun je kunst het beste onderwijzen? En welke inhoud van het vak is van belang? Waarom is het vak van belang? Er is aandacht voor jouw ontwikkeling als docent, jouw doceervaardigheden worden geoefend door het geven van kleine lesactiviteiten op de opleiding en tevens besproken tijdens lessen en intervisie die tijdens de stageperiode plaatsvinden (in kwartaal 2). Anders gezegd: we focussen op twee aspecten van de kunstdocent: het vak & het beroep.

We gaan in op:

- ▣ Leerpsychologie: wat zijn verschillende manieren om naar ‘leren’ te kijken? Welke visies op leren vinden we terug in de leerpsychologie? Wat vertelt hersenonderzoek ons over goede manieren van leren?
- ▣ Maar ook: wat zijn handige modellen die jou helpen om leersituaties te creëren?
- ▣ Visie - het waarom van het onderwijs en het vak: waarom heb jij voor DBKV gekozen, waarom is kunsteducatie van belang en wat is betekenisvol kunstonderwijs? Waarom doen we de dingen zoals we ze doen in het onderwijs? Kortom: we gaan denkbeelden bevragen.
- ▣ Ontwikkelen educatie: een complexe en complete opdracht verzinnen en formuleren. Koppelen aan leerdoelen en werken van actuele kunstenaars/beeldcultuur. Kortom: jullie gaan in een groepje een WICKED ART ASSIGNMENT maken waarbij je bewust de verbinding legt met de leerpsychologie.

Verder oriënteren we ons op basisstage 1; het maken van stageplan en een nulmeting van de competenties. Tijdens stageperiode besteden we middels intervisie aandacht aan leren van en met elkaar naar aanleiding van cases uit de stage. Je leert reflecteren op stage-ervaringen en je volgt een korte training presentatietechnieken.

Filosofie

Docent: Anouk Mulders

Tijdens de lessen filosofie kijken we naar en bevragen we kunst vanuit verschillende kunstfilosofische theorieën zoals mimesis, expressietheorie, formalisme. Daarmee moedigen we een onderzoekende en bevragende manier van kijken en denken aan. Eigen denk- en maakmethoden nemen we onder de loep middels verschillende ideeën hierover zoals het

cyclische, het dialectische, het rhizomatische en het deconstructieve denken. Er worden manieren aangereikt om tot schrijven te komen, waarbij het ogenschijnlijk vanzelfsprekende en intuïtieve analyseren middels het schrijven, het maken, het denken wordt ontwikkeld.

Kunsttheorie

Docent: Willemien Cuijpers

De kunsttheorie wordt benaderd vanuit een transhistorisch perspectief. Het verkrijgen van inzicht in diverse kunsttheoretische thematieken staat centraal. We denken en werken vanuit thema's en bekijken, analyseren en onderzoeken aan de hand van die thema's de verschillende benaderingswijzen van kunstenaars. Ook is er aandacht voor de formele analyse van een kunstwerk: de voorstelling, vormgeving en inhoud.

Boks van leeruitkomst 3: Educator in de praktijk

Alle opgedane kennis en vaardigheden van de boks onderdelen van het eerste semester (luks 1 en 2) ga je als student uitproberen en toepassen in de praktijk tijdens de stage. Denk daarbij aan de ideeën en technieken die je hebt opgedaan bij de beeldende vakken, de theorieën van educatie en de inzichten van kunsttheorie die je kunt benutten voor je stage. Deze stage wordt door een stagebegeleider vanuit ArtEZ en vanuit de stageschool begeleid.

De stage geldt voor alle studenten uit de propedeuse en vindt plaats in het voortgezet onderwijs. Hoofddoel van de stage: oriëntatie op het onderwijs, het beroep van leraar en het beeldend vak. Is het onderwijs iets voor mij, ben ik iets voor het onderwijs? Je oefent in begeleid lesgeven, van lesopzet tot klassenmanagement. Bij de beoordeling van deze stage wordt gekeken of deze studie je past. De werkplekbegeleider denkt daarover mee. Het eerste jaar is selecterend en daarin is het beeld van jou als docent tijdens de stage een mooie graadmeter.

Boks van leeruitkomst 4: Bouwstenen voor scenografie

Product design

Docent: Theo Konijnenburg

Het vak product design houdt zich bezig met het vormgeven van producten of (gebruiks) voorwerpen, waarbij de nadruk ligt op de procesmatige ontwikkeling van een idee tot een model. Hierbij maak je kennis met verschillende (hedendaagse) maaktechnieken en leer je beeldelementen als materiaal, techniek, kleur, maat en verhouding toe te passen om effectief vorm te geven aan ontwerp-concepten.

Als aanzet voor de scenografie wordt tijdens de lessen wordt ook aandacht besteed aan het componeren van onderdelen (om met diverse elementen, beelden, experimenten en werken) om dat visueel samen te brengen.

Schilderen

Docent: Rinke Nijburg

Goed leren schilderen is niet zo makkelijk als het soms lijkt. Het is een oud en dus langzaam en bewerkelijk medium. We werken niet met de kleurtjes op een beeldscherm, maar met echte pigmenten. In een notendop proberen we een beetje grip te krijgen op de verf. Wat voor soorten verf zijn er allemaal en welke zijn voor onze lessen het handigst? Op welke ondergronden kun je schilderen? Moet het altijd vierkant of rechthoekig zijn? Hoe bouw je een klassiek schilderij op en hoe werkt abstractie? Werk je met kwasten of met penselen? Kun je in een schilderij ook actuele thema's verwerken? Te veel vragen om allemaal op te noemen. Maar als het even kan, dan ligt er na een week of 8 een bodem onder waar je in jaar 2 en 3 goed verder mee kunt. Als je eenmaal kunt schilderen dan verleer je het nooit meer helemaal. Even de draad oppikken en het gaat weer, net zoals bij zwemmen.

Als aanzet voor de scenografie wordt tijdens de lessen aandacht besteed aan assembleren, hoe je bijvoorbeeld een portret van iemand kan maken, samengesteld uit allerlei onderdelen zonder daadwerkelijke weergave.

Ruimtelijk

Docent: Heidi Linck

In het vak Ruimtelijk experimenteer je met materialen zoals hout, klei, gips, karton en textiel en met beeldende middelen zoals schaal, maat, compositie, context en interactie. De nadruk ligt op het kennismaken met verschillende materialen en technieken en je palet verbreden. Aan de hand van concrete opdrachten neem je je eigen observaties en fascinaties mee als vertrekpunt en aanleiding om ruimtelijke werkstukken te maken. We gaan werken vanuit je eigen, kleine vondsten van de straat, en we gaan al bestaande objecten ontleden en reduceren tot vormen waar je nieuwe, vrije beeldende composities mee gaat maken. In deze opdrachten verken je zelfstandig en klassikaal thema's als ruimte en ruimtelijkheid en zet je je eerste stappen in je ontwikkeling van een eigen visie hierop. Studenten worden aangemoedigd tot een experimentele en avontuurlijke werkhouding en tot eigen initiatief en leren van elkaar.

Binnen het vak ruimtelijk leer je om je werk te verhouden tot de omgeving, het letterlijk in een ruimte te zetten. Met die kennis kun je ideeën opdoen voor je eigen scenografie.

Bewegend beeld

Docent: Otto Nijs

In navolging van semester 1, waarin met fotografie het geregistreerde stilstaande beeld centraal staat, draait het in semester 2 om het geregistreerde bewegende beeld: film. Je maakt opnames en monteert deze, al dan niet in groepsverband, tot een film. Gedurende dit proces komen zowel de technische aspecten (zoals camera-instellingen en montage op de computer) als ook het beeldende (denk aan camera-standpunten) en inhoudelijke (wat wil je?) ruimschoots aan bod. Daarnaast worden er klassiekers uit de twintigste-eeuwse en hedendaagse filmgeschiedenis geanalyseerd, ter inspiratie en analyse, om hiermee een paar geheimen van een goede montage bloot te leggen.

In bewegend beeld staat het vertellen van een verhaal aan de hand van beeld centraal, daarin doe je dan ook bruikbare inzichten op voor je eigen scenografie.

Actualiteit

Docent: Lieneke Hulshof

Bij Actualiteit gaan we uit van het 'nu'. Kunst krijgt betekenis in relatie tot de tijd en samenleving waarin het gemaakt wordt. De kunst van nu wordt gemaakt door kunstenaars die in onze tijd leven, en kan daarom iets zeggen over de wereld om ons heen, dichtbij of ver weg. Aan de hand van actuele kunstwerken, teksten en tentoonstellingen maak je kennis met verschillende vormen van kunstenaarschap en thematieken binnen het veld van de hedendaagse kunst; en ga je op zoek naar jouw persoonlijke interesses binnen dit domein. We bestuderen de canon van de kunstgeschiedenis, gaan aan de slag met een tentoonstellingsplan en lezen en bespreken essays uit het kunstveld.

Het vak actualiteit draagt bij aan de scenografie door je inzichten te geven hoe je tentoonstellingen worden gecureerd, hoe het samenvoegen van bepaalde werken een verhaal kunnen vertellen en daarnaast door een thematiek uit te werken in je eigen tentoonstellingsplan. Dat laatste is wellicht ook je blauwdruk voor jouw scenografie?

Boks van leeruitkomst 5: Scenografie

Alle opgedane kennis en vaardigheden van de boks onderdelen van het tweede semester ga je als student verwerken in een scenografie. Een scenografie is een verhaal dat ontstaat door het componeren van allerlei onderdelen. In de beeldende vakken heb je werk gemaakt, in de theorie en educatie vakken heb je inzichten opgedaan, andere kunstenaars ontdekt en dat vormen allemaal onderdelen die je gaat componeren tot een verhaal. Welke onderdelen toon je? Welke laat je weg? Wat is je inhoudelijke lijn? Wat kenmerkt jouw eerste DBKV jaar? Met jouw scenografie breng je betekenis aan tussen de verschillende onderdelen, leg je verbanden en ontstaat er een narratieve ruimte. Die ruimte vul je met zowel je eigen werk, als het werk van (hedendaagse) kunstenaars en educatoren.

Boks van leeruitkomst 6: Artist Educator

Educatie

Docent: Annebel Visser

In de kunsteducatieve context zal er altijd sprake zijn van een bepaalde doelgroep. Deze module richt zich op de ontwikkelingsfasen die mensen doorlopen en meer specifiek op wat er in de puberteit gebeurt. Wanneer je gaat lesgeven op een middelbare school, maar vaak ook in museumeducatie, betekent dit dat je te maken krijgt met deze doelgroep.

Wat zijn de kenmerken van deze ontwikkelingsfase en wat betekent het om puber te zijn in deze tijd. Hoe voeden we op in deze tijd en wat voor effect heeft de digitale wereld op het ontwikkelen van een eigen identiteit? We staan stil bij de cognitieve, sociaal-emotionele en morele ontwikkeling en welke elementen daarin centraal staan bij een bepaalde leeftijd. Een belangrijk onderdeel is ook de beeldende ontwikkeling. Hoe verloopt de beeldende ontwikkeling doorgaans, waarom gebeurt tekenen eerst heel spontaan en zakt de motivatie op een gegeven moment? Hoe ontwikkelt zich het 'kijken naar kunst' en hoe kun je leerlingen hier stappen in laten zetten?

Veld

Docenten: Pieter van Evert en Anouk Mulders

De naam van het vak kan niet helderder omschrijven wat je van dit vak kunt verwachten. Het is een lab (laboratorium) voor educatie. Anders dan de lessen didactiek wordt dit meer een plek voor experiment en onderzoek, een vrijplaats om dingen te testen en uit te proberen. Het doel van het veld is het werkveld te veranderen. Dat er een connectie met gekozen doelgroepen zal zijn, is evident. Op de groep staan twee docenten die vooral niet gaan voorschrijven hoe 'het moet', maar met jullie onderdeel worden van het proces, wat betekent dat zij hun manieren van lesgeven 'de vloer op' gooien, en het vooral zelf ook vaak niet weten. Het wordt een zoektocht van acht weken naar wat kunsteducatie nog meer kan zijn dan hetgeen je verwacht binnen de bekende kaders. Ook jullie gaan al doende onderzoeken, waar liggen jouw kwaliteiten, wat is jouw doelgroep/context en hoe kun je deze inzetten en welke vorm past daarbij?

Actualiteit Buitenschools

Docent: Els Hoogstraat

Wat is het werkveld van de docent Beeldende Kunst en Vormgeving? De kennismaking met het binnenschoolse werkveld heeft plaatsgevonden tijdens de stage. Tijdens deze lessen Actualiteit Buitenschoolse is het buitenschoolse werkveld aan de beurt. Dat werkveld verkennen we met elkaar en verdiepen we door bepaalde educatieve theorieën onder de loep te nemen. Denk bijvoorbeeld aan: intergenerationeel spelen, leerstijlen van Kolb, Participatory Museum, Visual Thinking Strategies en Art Based Learning. Je kiest uiteindelijk een theorie die je uitprobeert en verwerkt in de opdracht.

5. Middenfase (jaar 2 en 3)

In de middenfase van de studie maakt de student naast het basispakket ook deels eigen keuzes. Het specialisatie programma als onderdeel van het beeldend domein volgt de student zowel in jaar 2 als 3. Dat programma zal als eerst beschreven worden en vervolgens daaronder per jaar de andere modules.

Specialisatieprogramma semester 1 + 2 (jaar 2 en 3)

In het specialisatieprogramma werkt de docent als coach. De docent werkt vanuit een persoonlijke context, is expert op zijn gebied en laat jou als student binnen dat inhoudelijke veld je eigen vragen ontwikkelen. Jij kiest je eigen programma: welk thema, inhoudelijk veld, domein van de kunsten past je? Wat is jouw artistieke positie? Hieronder de vier specialisatieprogramma's waaruit je als student kan kiezen:

(Un)Navigate

Docenten: Anouk Mulders & May Heek

Wanneer je graag in afgebakende hokjes denkt, zorgt dit programma dat je daar niet meer in terug kunt. Het 'UN' in de naam van dit programma is in die zin alleszeggend. Alles dat we denken te weten, kennen en kunnen, wil dit programma opnieuw bevragen. De term 'Un-learning' vinden we belangrijk: als we iets kunnen leren, kunnen we het dan ook weer loslaten en wat levert dat op? Ont-moeten, ont-regelen, ont-zeggen, ont-... Daarbij is het bewegen tussen en door de verschillende kunst disciplines vanzelfsprekend en zullen we ook de kruisbestuiving tussen sport, beweging en kunst actief aangaan. Wat betekent het om een jaar lang te kunnen trainen, je in nieuwe contexten te begeven, jezelf uit te dagen, te vertrouwen, te verliezen, opnieuw te beginnen ect. Het trainen van 'onzekerheidsvaardigheid'.

Daarnaast zien we de waarde van het continu wisselen van perspectief, het leren en opnieuw kijken, het inzetten van zintuiglijkheid en van daaruit het ontwikkelen en bevragen van een eigen kijk. Hoe zien we wat we zien? Het bevragen en onderzoeken van de dingen is een houding die we erg stimuleren, waarvoor je ook de weerstand zult moeten opzoeken... op zoek naar je eigen kader en onderzoeksvraag.

We gaan uit van een collectieve en interdisciplinaire manier van werken, die doet uitdagen, verbreden en analyseren. En ja je kunt je programma gaan uitleggen/ beschrijven, maar je kunt het ook gaan ervaren. De eerste les gaan we meteen op pad, we zullen veel afstanden afleggen, reizen, ontdekken en vastleggen, traceren. Ook zullen we onderzoeken hoe een specifieke context het werk beïnvloed. Alle media en technieken zijn welkom in deze specialisatie.

Input van docenten en studenten:

(UN)NAVIGATE is een actief programma, waarbij je de (ont)kennis van je eigen lichaam meeneemt in je artistieke proces. Hoe kom je in beweging en op welke manier zet je het lichaam en de zintuigen in? We zullen ons met het programma veel buiten de academie als instituut begeven; dat kunnen fysieke activiteiten zijn zoals verplaatsing over land en door het water, het lichaam als communicatiemiddel, de camera als verlengstuk, werkbezoeken aan kunstenaars en/of sociale initiatieven, maar ook via het onderzoeken van diverse kunstinstellingen. We zullen hier samen over in gesprek gaan, maar ook worden er filosofische en (interdisciplinaire) werkvormen en methoden aangedragen om dit te onderzoeken.

We vormen als groep een 'learning community', vragen die zich aan zullen doen, komen dan ook niet alleen van ons, maar ook uit de groep, waarvoor we een gezamenlijke verantwoordelijkheid zullen dragen. Binnen dit programma stel je je eigen onderzoeksvraag die je onderweg steeds mag bijstellen, maar als kern neemt voor je eigen langlopende onderzoek. Uiteraard mag deze onderzoeksvraag steeds

worden aangepast. Het programma zal zeker niet alleen maar binnen je comfortzone plaatsvinden, maar ook de zone daarbuiten in het kader van ont- navigeren, verdwalen, ontregelen, omkeren, deconstrueren, het niet-weten. Een onderdeel daarbinnen is het benutten van ‘waardeloze’ talenten in de ‘Fake-it-till-you-make-it Show’ waarbinnen je een ‘skill, droom, doel’ op een open podium-setting overtuigend overbrengt. Dit is een mooie voorbereiding op het artist-educatorschap en de vraag naar wat ‘weten’ of ‘kunnen’ eigenlijk betekent en jouw perspectief daarop. Vooral word je in dit programma uitgenodigd de dingen aan te gaan en te durven!

BUBBELS!

Docenten: Janna Ullrich en Roos Pollman

In het specialisatieprogramma Bubbels! creëer je immersieve en/of interactieve ervaringen. Daarmee bedoelen we dat je je publiek in jouw kunstwerk, in jouw wereld meeneemt. Je verleidt je publiek tot een nieuw perspectief, misschien kunnen ze zelfs deelnemer of mede-maker van je werk worden. Hoe kun je je publiek in een nieuwe wereld laten duiken? Welke rol spelen de zintuigen/ kostuums/ licht/ geluid/ ruimte hierin? Hoe ontwerp je inclusiever? Hoe maak je je werk toegankelijk voor een publiek dat niet jouw fascinaties deelt? Een fascinatie voor kunst in het algemeen of een fascinatie voor je thematiek?

We verkennen met jullie wat het betekent om vanuit een speelse mindset te werken. Hoe kan je op een speelse manier tot nieuw werk komen? Je leert snel te maken, meer te denken door te doen, te experimenteren, presenteren/vast te leggen, te verbeteren /opnieuw te beginnen etc. Je werkt niet toe naar 1 eindproduct maar je zult 4 keer een “werk in ontwikkeling” presenteren waarbij je test hoe het publiek op je werk reageert, wat goed werkt en waar ruimte voor verbetering ligt.

RaFFaR - Religie als Fictie als Religie

Docenten: Pieter Van Evert, Rinke Nijburg & Frank Blommenstein

RaFFaR heeft weliswaar een jaaropbouw maar deze is schematisch en weinig concreet ingevuld omdat het accent bij deze specialisatie minder op de sturing vanuit de docenten maar meer vanuit de individuele behoefte van de autonoom werkende student is opgezet. We kijken nadrukkelijk naar dat wat er gaandeweg gebeurt en passen daar de lessen op aan. Binnen RaFFaR wordt er vooral individueel gewerkt, maar samenwerken mag natuurlijk wel. Incidenteel werk je samen.

De student studeert binnen RaFFaR aan de hand van het maken, reflecteren en bevragen (reflecteren). Om ergens goed in te worden is het belangrijk veel tijd te steken in het vak. Om grip te krijgen op het maakproces is het belangrijk om ook daar ook bij stil te staan: hoe verloopt het creatieve proces bij mij eigenlijk en hoe anders is dat bij anderen? Kan ik dingen veranderen of verbeteren? Om wat afstand te nemen van het eigen werk is het goed elkaar daar bijna wekelijks over te spreken (veel eerder open dan oordelend).

De autonomie begint al bij hoe de student zich de wereld als onderwerp eigen maakt. Naast deze ‘individuele blik’ op de wereld (als persoonlijke inspiratie en ter universele reflectie) verwacht RaffaR dat de student zich (vanuit die persoonlijke blik) oriënteert op de ‘objectieve wereld’ van de kunsten. De student laat het eigen werk en de eigen werkwijze vergezeld gaan van het voortdurend doorontwikkelen en bijstellen van het eigen standpunt ten opzichte van de beeldende kunsten en haar context. Religie kun je begrijpen als een vorm van kunst, als het product van menselijke creativiteit in het scheppen van fictieve, soms bovennatuurlijke verhalen en beelden die de wereld ‘zin geven’. Bij RaffaR gaan esthetiek en ethiek om die reden dan ook hand in hand: het gaat om meer dan alleen de schoonheid van de wereld.

Kunst & Technologie

Docenten: Jonas Vorwerk en Otto Nijs

Van een nieuwe generatie kunstvakdocenten wordt gevraagd om zich niet alleen met zelfvertrouwen te bewegen tussen de verschillende artistieke disciplines, maar ook om zich te verhouden tot actuele (technologische) ontwikkelingen. Nieuwe kunsteducatoren kunnen niet alleen *meepraten over* maar die ook *actief richting geven aan* de toepassing van technologie in het onderwijs, in de kunsten en in bredere zin: de *maatschappij*.

Dit programma kenmerkt zich door een interdisciplinair en vakoverstijgend karakter. Je verdiept je in actuele kunst en de mogelijkheden die technologie geeft op het gebied van interactie en immersie. Daarnaast bezoek je bijvoorbeeld de maker faire, waar technologie samenkomt met onderwijs. Je legt een basis om duurzame samenwerkingen aan te kunnen gaan met bèta- en techniekvakken in het onderwijs. Daarnaast is het belangrijk om door het opdoen van nieuwe vaardigheden een vocabulaire te ontwikkelen; denk aan werken met moderne (digitale) productietechnieken als lasersnijden en 3D-printen, programmeren, of bijvoorbeeld VR, AR, bio-art en AI. Hiermee wakker je je nieuwsgierigheid aan en stimuleer je je zelflerend vermogen wat ten goede komt aan jouw ontwikkeling als kunstenaar en educator. En je bent vooral veel aan het maken, aan het leren door te *doen*.

Specifieke kenmerken van dit programma

In het eerste semester onderzoek je het brede spectrum van kunst en technologie en deel je dat met elkaar, zowel op locatie (tentoonstellingen) als in het K&T lokaal. Vervolgens werk je groepsgewijs aan een opdracht die bij voorkeur onderling geformuleerd wordt dan wel aangedragen door je docenten. In het proces van gezamenlijk maken worden desgevraagd nieuwe technologische vaardigheden geïntroduceerd middels cursorische momenten. In het tweede semester speelt je eigenaarschap een centrale rol: je onderzoekt een aspect van het brede gebied kunst, technologie en onderwijs wat resulteert in een toegepast, autonoom dan wel educatief product (of een prettige mix van alle drie) en werkt deze op een geheel eigen wijze uit.

Waar ben ik?

Docenten: Henning Waldhauer & Heidi Linck

Waar ben ik, en hoe stel ik dat zelf vast?

De titel van het specialisatieprogramma WAAR BEN IK heeft betrekking op het onderzoek naar de wisselwerking tussen jouw werk en de context waarbinnen het ontstaat. Door in en vanuit een zelfgekozen context nieuwwerk te gaan maken, verken je jouw mogelijkheden als artist-educator en bepaal je jouw positie op dat moment. We werken vanuit de notie van plaats, zonder vooraf te definiëren wat een plaats is. In jouw onderzoek en werk stel je namelijk zelf vast wat plaats voor jou is en wat jouw positie is, gevoed door input en discussies over:

- ▣ Een plaats als context: een ruimte, moment, ervaring, wezen, herinnering, toekomstdroom,...?
- ▣ Veranderlijkheid van context: transformatie, geschiedenis, identiteit, cultuur
- ▣ Feit en fictie; constructie van de werkelijkheid

In deze specialisatie ga je op basis van een eigen onderzoeksvraag en werkplan werk maken, waarbij een door jou gevonden of gecreëerde context onderdeel van je werk wordt en andersom. Je gaat onderzoeken hoe je werk in steeds wisselende contexten verandert en hoe jouw werk ook die context verandert. Het werk is misschien nooit af en mag steeds veranderen. Alle media en technieken zijn welkom in deze specialisatie. Wij geven aandacht aan: collage, assemblage, installatie, performance, maquette, mixed media, film, fotografie en architectuur. We moedigen aan gebruik te maken van de werkplaatsen en de lokalen. Het individuele maken wordt afgewisseld met collectieve activiteiten en werkvormen.

Input van docenten en studenten

In het eerste semester ligt de nadruk van onze input op inspiratie en het voeden van een artistieke basis voor je werk. In de lessen geven docenten klassikale inleidingen over artistiek onderzoek ter plaatse, cartografie, genius loci en werkvormen waarmee je samen met anderen onderzoek kan doen en ervaringen kan faciliteren binnen een ruimtelijke context. Studenten wisselen met elkaar uit hoe zij een ruimtelijke omgeving documenteren en hoe zij vanuit een zelfgekozen context tot een onderzoeksvraag en werkplan komen.

In het tweede semester zal de input van docenten worden afgestemd op de projecten waar de studenten aan werken en meer individueel van aard zijn. De klas kan daarnaast zelf onderwerpen aandragen voor een klassikale verdieping. Studenten inspireren elkaar met seminars en werken toe naar een eindpresentatie.

De essentie van onze lessen ligt in het leren van elkaar. Daarom gaan we uit van fysieke en actieve aanwezigheid in de lessen en doen we in principe niets online. Na de klassikale inleiding van de les, die kan bestaan uit een presentatie door docenten of studenten, is er gelegenheid voor werkbesprekingen, waar je in principe om de week voor intekent.

Overzicht van de studiepunten jaar 2

Studieonderdeel	Docent	Osiris-code	EC
Art&Design			
Specialisatieprogramma	Diverse docenten	D2.01	12
Ruimtelijk	Linck	A2.02	5
Product ontwerp	Luske	D2.03	3
Fotografie	Waldhauer	D2.05	5
Keuzeworkshops (2x)	Diverse docenten	D2.06	1
Theorie			
Cultuurgeschiedenis	Brinkman	D2.07	4,5
Kunsttheorie en positionering	Cuijpers	D2.08	4,5
Filosofie	Brinkman	D2.09	3,5
Educatie			
Basisstage 2	Coördinatie Guichelaar	D2.11	8
Educatie basis	Broekhuizen	D2.12	4
Interculturaliteit	Visser	D2.13	2.5
Domeinoverstijgend			
Veld inc SLB	Mulders - Visser	D2.15	2
Keuzeactiviteiten	Visser	d2.16	5

Beeldend

Specialisatieprogramma semester
Zie hierboven voor jaar 2 en 3.

Product Ontwerp

Docent: Sander Luske

Doormiddel van een design opdracht, concept en idee formuleren. Dit concept

verder uitwerken tot een product in keramiek. Doormiddel van de werkbesprekingen worden er keuzes gemaakt om een zo helder mogelijk ontwerp te maken. Een ander belangrijk deel is de uitvoerbaarheid en realisatie van het ontwerp. In de lessen komen voorbeelden te spraken van diverse hedendaagse ontwerpers. Verder besteden we aandacht aan mallen maken en vormen in gips.

Ruimtelijk

Docent: Heidi Linck

Als vervolg op het vak Ruimtelijk in jaar 1, waar de nadruk lag op het verbreden van je palet aan materialen, middelen en technieken, gaan we in jaar 2 verder met het vertalen van je eigen fascinaties naar ruimtelijke objecten en installaties. Je verkent manieren om in een ruimte te verblijven, je te laten inspireren door wat je waarneemt en vervolgens vanuit die persoonlijke inspiratie te komen tot een ruimtelijk object of installatie. Het programma wordt afgewisseld met de ene week klassikale lessen en werkbesprekingen en de andere week zelfstandig werken in een lokaal of in de werkplaatsen. Naast het werken vanuit een gegeven plek ga je ook werkstukken maken waar het eigen lichaam van jou en/of je publiek onderdeel van is, waarmee we een link leggen naar architectuur, performance en interactie. Studenten worden opnieuw aangemoedigd tot een experimentele en avontuurlijke werkhouding en tot eigen initiatief en leren van elkaar.

Fotografie: Instrueren en presenteren

Docent: Henning Waldhauer

Binnen dit vormgevingsprogramma maak je een interactieve instructie/ handleiding voor een onderwerp naar keuze. Niet zozeer het onderwerp zelf maar de manier waarop - en voor wie je dit doet staat in de voorgrond. Begrippen als doelgroep, userinterface, conceptontwikkeling, ordening en structuur, samengaan van tekst en beeld, productfotografie en taalgebruik komen aan de orde. Hoe stem je alle elementen van je werk en hun communicatieve kwaliteit af op maximale functionaliteit ten opzichte van het beoogde doel? Dit met behoud van je eigen, unieke aanpak.

Workshops

In de middenfase van de studie kun je kiezen uit een aanbod van workshops om specifieke technische vaardigheden op te doen. Denk aan zeefdrukken, perspectieftekenen of keramiek. De expertise van de werkplaatsen en het docententeam wordt hiervoor ingezet. Als student kies je vanuit interesse of de behoefte aan specifieke technische kennis om iets te maken wat je voor ogen hebt binnen bijvoorbeeld het specialisatieprogramma. Het inhoudelijke keuzeaanbod van de workshops wordt te zijner tijd gecommuniceerd.

Theorie

Cultuurgeschiedenis

Docent: Margreet Brinkman

Bij dit vak (dat bestaat uit hoor- en werkcolleges) wordt de geschiedenis van de kunsten, waaronder de beeldende kunst, dans, theater en muziek, geplaatst in cultuurhistorisch perspectief, volgens een aantal - ook actuele - invalshoeken waarmee we naar verschillende cultuurhistorische perioden kijken. Cultuur - geschiedenis draagt bij aan de inhoudelijke ontwikkeling tot startbekwaam docent CKV en Kunst algemeen, zoals dat in het voortgezet onderwijs wordt aangeboden. Er zal steeds een koppeling worden gemaakt met die praktijk. Het vak geeft vooral ook inzicht in hoe de kunsten zich verhouden tot maatschappelijke ontwikkelingen en welke rol kunst daarin kan spelen. Vooral wordt veel tijd besteed aan het proces van Cultuurgeschiedenis en zullen we veel

samen denken. Cultuurgeschiedenis wordt afgesloten met een tentamen.

Kunsttheorie en positionering: 19e t/m 21e eeuw

Docent: Willemien Cuijpers

Vanuit een stilistische en inhoudelijke benadering worden de beeldende kunst, architectuur en toegepaste kunsten van de 19e tot en met begin 21e eeuw onder de loep genomen. Deze kunstuitingen worden gerelateerd aan een cultureel-historische context. Beeld- en tekstanalyse krijgen binnen dit programma veel aandacht.

Filosofie

Docent: Margreet Brinkman

Van kunstenaars wordt vandaag de dag dikwijls een maatschappelijk engagement verlangd. In deze module filosofie zullen we de veronderstellingen die aan een dergelijk verlangen ten grondslag liggen ter discussie stellen. Wie zijn 'wij' eigenlijk, in wat voor samenleving leven wij en op wat voor manieren kan een kunstenaar vorm geven aan een maatschappelijke betrokkenheid? Om meer inzicht te krijgen in die vragen verdiepen we ons in opvattingen over de neoliberale samenleving, maatschappijkritiek, ideeën over 'het goede leven' en de rol van het onderwijs binnen de samenleving. Als voorbereiding van de lessen bestudeer je teksten, je bevindingen verwerk je in een logboek en de eindopdracht bestaat in het schrijven van een visietekst.

Educatie

Basisstage 2

Deze stage geldt voor alle tweedejaars studenten en vindt plaats in het binnenschoolse werkveld (voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs of mbo). Hoofddoel van de stage: zelf lessen ontwikkelen en uitvoeren met nadruk op doorlopende leerlijnen. Liefst een combinatie van het eerste- en tweedegraadsgebied.

Educatie A: Kunst als spiegel van de wereld

Docent: Jurianna Guichelaar

De titel van deze module is: Kunst als spiegel van de wereld. Dit thema verwijst naar het engagement van kunstenaars en hun vermogen soms lastige maatschappelijke thema's als gender, duurzaamheid en religie vorm te geven. We leven in een samenleving waarin verschillen tussen mensen als verrijking kunnen worden gezien, maar waar diezelfde verschillen ook kunnen botsen en tot polarisatie leiden. Deze wereld komt ook de klas binnen. Ook kun je als docent stuiten op taboes die wel of niet bespreekbaar zijn. Als (aankomend) docent is het belangrijk inzicht te hebben in deze processen en jezelf ertoe weten te verhouden. Kortom: hoe ga je om met die diversiteit in normen en waarden. De studenten worden uitgenodigd om de stap te maken naar de praktijk van het onderwijs en hoe 'de wereld om ons heen' en de uitdagende thematieken een plek te geven in hun kunstlessen. Tijdens vakdidactiek wordt geprobeerd om een 'hands-on' methode te vinden om deze vraagstukken te integreren in de kunstlessen. Daarnaast is er aandacht voor visieontwikkeling en omdat het programma gelijk loopt aan de stageperiode is er ook ruimte voor intervisie en reflectie op de stage.

Interculturaliteit

Docent: Annebel Visser

Wat gebeurt er als mensen in een groep zitten: welke rollen vervullen zij en hoe laten zij zich beïnvloeden? Hoe ontstaat een prettig (leer)klimaat of juist een cultuur van pesten en uitsluiting?

Je leert over groepsprocessen en hoe het komt dat groepen tegenover elkaar kunnen komen te staan. Veel hangt samen met hoe we elkaar waarnemen en beoordelen. In onze samenleving zien we dat culturele diversiteit zowel verrijkend kan zijn, als

tot polarisatie kan leiden. Die wereld komt ook de klas binnen. Hoe wil je je hier als (aankomend) docent toe verhouden: wat is jouw visie op intercultureel onderwijs? We bespreken thema's als culturele identiteit, verschillende referentiekaders en het spanningsveld tussen cultuurrelativisme of juist een te grote focus op de verschillen.

Veld

Anouk Mulders

VELD DT 2 wordt een driedaagse snelkookpan waarin we met ongewoon materiaal gaan werken volgens verschillende maakmethoden zoals; cut-up technique, ready-made, found and given footage, framing and unframing, maar ook zullen termen als unlearning, deconstructie en becoming een rol spelen. De Artist Educator is in VELD 2 als een makende zoeker naar nieuwe uitgangspunten, omdat we in een tijd leven waarin we gedwongen worden ons opnieuw te verhouden tot de wereld in het algemeen en die van veld in het bijzonder. Zie de snelkookpan als een tussenruimte, waarin alles wordt gemengd, er soms wat lekt of overkookt; het maken, de filosofie, tijd, de overdracht en een voor jou 'vreemde' kunstdiscipline. Wat erover gaat blijven is het residu onderin de pan (de kern waar vanuit jij het veld weer in gaat).

Overig

Vrij studiepunt

In de deeltijd zijn ieder jaar 5 EC vrije studiepunten gemarkeerd. Deze studiepunten stellen we beschikbaar aan studenten om ze de ruimte te geven zich te ontwikkelen op punten waar ze hiaten voelen bij de studie. Dat kan zijn op het gebied van algemene vaardigheden m.b.t. schrijf- en leesvaardigheden, maar ook specifiek voor een bepaald onderdeel binnen de studie, zoals speciale onderwijstaken of beeldende modules. De student schrijft bij de start van het jaar een voorstel en dat voorstel plus later de reflectie daarop wordt door de SLB'er geaccordeerd en beoordeeld.

Studieloopbaanbegeleiding

Docent: Annebel Visser

In de middenfase van de opleiding staat de studieloopbaanbegeleiding in het teken van ondersteuning bij het plannen en zicht houden op de studievoortgang. Het leren reflecteren op zowel studie als beroep en loopbaan en het leren maken van keuzes.

Thema's die aan bod komen:

- ▣ Gezond studeren: balans school - ontspanning
- ▣ Durven - persoonlijk leiderschap (verantwoordelijkheid nemen voor je studie)
- ▣ Werk documenteren, feedback verwerken en portfolio ontwikkelen
- ▣ Verbreden en verdiepen (keuzes maken in stage bijv.)

Overzicht van de studiepunten jaar 3

Studieonderdeel	Docent	Osiris-code	EC
Art&Design			
Specialisatieprogramma	Diverse docenten	D3.01	12
Beeldend keuze	Diverse docenten	D3.02	5
Bewegend beeld	Nijs	D3.04	5
Workshops beeldend (2x)	Diverse docenten	D3.05	1
Theorie			
Cultuurgeschiedenis	Brinkman	D3.06	3,5
keuzeprogramma theorie / educatie	Diverse docenten	D3.07	2
filosofie	Brinkman	D3.08	3,5
Educatie			
Vervolgstage	Coördinatie Guichelaar	D3.09	8
Didactiek van de kunsttheorie (inc. educatie)	Broekhuizen	D3.10	6
Domeinoverstijgend			
Interdisciplinair	Schrameijer	D3.11	2
Veld (inc. SLB)	van Loon / Cuijpers / Nijs	D3.13	5
Actualiteit / eindfase voorbereiding	Heek / Hulshof	D3.14	2
Keuzeactiviteiten	Diverse docenten	D3.16	5

Beeldend

Specialisatieprogramma semester
Zie hierboven voor jaar 2 en 3.

Bewegend Beeld

Docent: Otto Nijs

In de eerste twee studiejaar heb je kennis gemaakt met de digitale vormgevingsgereedschappen fotografie, film, beeldbewerking en presentatie. Daaraan werden geleide en afgekaderde opdrachten gekoppeld. In dit derde jaar staat 'Bewegend beeld' tussen aanhalingstekens want het is duidelijk ruimer dan dat: multimedia is je tool, het bepalen van de invalshoek is vrij. Jij bepaalt toegepast, autonoom of educatie, of combinaties. Overweeg hierin verbinding met andere programma's, actuele inhoud of met de specialisatie. Je krijgt daarbij begeleiding bij het ontwikkelen van je concept en je proces.

Beeldend Keuze

Het beeldend keuze zorgt in het tweede semester van het jaar voor persoonlijke verbreding en verdieping. In het derde jaar deeltijd kun je kiezen uit het onderstaande aanbod van vier keuzeprogramma's. De inhoud van die programma's zal rond die tijd gecommuniceerd worden.

Workshops

In de middenfase van de studie kun je kiezen uit een aanbod van workshops om specifieke technische vaardigheden op te doen. Denk aan zeefdrukken, perspectieftekenen of keramiek. De expertise van de werkplaatsen en het docententeam wordt hiervoor ingezet. Als student kies je vanuit interesse of de behoefte aan specifieke technische kennis om iets te maken wat je voor ogen hebt binnen bijvoorbeeld het specialisatieprogramma. Het inhoudelijke keuzeaanbod van de workshops wordt te zijner tijd gecommuniceerd.

Theorie

Cultuurgeschiedenis: perspectieven

Docent: Margreet Brinkman

“DE” kunst/cultuurgeschiedenis bestaat niet. In dit programma staat de manier waarop kunstgeschiedenis is geschreven centraal. Aan de hand van een aantal invalshoeken bekijken we de diverse manieren waarop kunst geïnterpreteerd en kunstgeschiedenis geschreven is. Vervolgens gaan we zelf die verschillende perspectieven onderzoeken. Je kunt bij één werk verschillende soorten vragen stellen (kunstbeschouwelijk, kunsttheoretisch, cultuurhistorisch, filosofisch etc.). We proberen ons bij deze onderzoeken te richten op onze eigen blinde vlekken. Wat is juist niet in de afgelopen jaren aan bod gekomen? Hoe kunnen we juist onderzoek doen naar de werken buiten de westerse canon?

Keuzeprogramma theorie - educatie

In het derde jaar deeltijd kun je middels het keuzeprogramma Theorie/ Educatie meer accent leggen op theorie of juist op educatie. Wat wil jij nog weten? Waarin zoek jij voor jezelf de verdieping? En wat past bij jouw ambities? Er worden vier theorie/educatie programma's aangeboden, tegen de tijd dat de programma's plaatsvinden, zal de inhoud daarvan bekend gemaakt worden.

Filosofie: actuele filosofische posities

Docent: Margreet Brinkman

In deze module worden filosofische onderwerpen gekozen op basis van de interesses van de individuele studenten. Zij formuleren een eigen vraagstelling, een onderwerp en een filosofisch gezichtspunt van waaruit zij onderzoek doen. Thema's kunnen zijn: identiteit, politiek en maatschappij, ambacht, engagement, autonomie, enzovoort.

Educatie

Verdiepende stage

Bij de verdiepende stage kan de student kiezen uit twee mogelijkheden: 1. binnenschoolse verdiepingsstage, met als hoofddoel begeleid lesgeven, met nadruk op doorlopende leerlijnen. Als leerplanontwikkelaar aan de slag, eigen visie en ideeën implementeren en uitproberen in eigen lessen. Nadruk op de bovenbouw/ CKV. 2. Buitenschoolse stage waarbij kunsteducatie plaatsvindt op diverse bedrijven en instellingen, de student kiest uit een aanbod stageplekken en opdrachten.

Didactiek van de theorie

Docent: Leontine Broekhuizen

Hoe geef je les met/over theorie in de kunstvakken? Hoe ga je om met theoretische examens? Hoe bereid je leerlingen daar goed op voor? Hoe maak je theorie niet saai? Maar belangrijker: hoe zorg je ervoor dat leerstof beklijft, hoe zorg je ervoor dat in hun 'hogere orde denken' ontwikkelen?

Al dit soort vragen komen aan bod in het blok waar het gaat om de didactisering van kunsttheorie. Je krijgt werkcolleges over de wijze waarop leerlingen denken de kunstgeschiedenis te kunnen kennen, de epistemologische opvattingen die onbewust hun leren beïnvloeden. In de lessen krijg je les over kunsthistorisch redeneren en oefenen we met werkvormen die je kunt inzetten om bovenbouw leerlingen actief aan het leren te krijgen. Centraal staat het examenprogramma van Kunst (algemeen). Je gaat zelf een les geven van 40 minuten aan klasgenoten in Kunst (algemeen) waarbij je oefent in alle theorie en didactiek die in de lessen aan de orde zijn geweest. Ook krijg je les in het ontwikkelen van toetsen voor kunsttheorie. Validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van toetsen komen dan aan de orde.

Domeinoverstijgend

Veld

Docent: Luna van Loon

Veld jaar 3 gaat over de verkenning van je positie als Artist Educator. Welke vorm van kunsteducatie past bij jou? Wat kenmerkt jou als maker, en als educator? Is er een samenhang? Wat is je interessegebied/ specialisme? Wat betekent design/toegepaste kunst volgens jou? En wat wil je bij je doelgroep in gang zetten? Je hoeft binnen dit vak geen sluitende antwoorden op deze vragen te hebben. Het is een verkennend vak, waarbij jullie meer repertoirekennis opdoen en een vertaalslag maken van onderzoek naar een eigen productie. Je bekijkt hoe je theorie, educatie en beeldend (kunst en toegepaste kunst/design) met elkaar kunt verbinden. Design (en/of toegepaste kunst) is nog niet zo sterk aan bod gekomen tijdens de opleiding. Binnen dit vak krijg je de nodige input en krijg je de mogelijkheid dit gebied zelf, op basis van je eigen voorkeuren en interesses te onderzoeken. Je leert ook dat de grens tussen hedendaagse kunst en design niet altijd even helder is, en dat er verschillende manieren zijn om naar het vakgebied te kijken. We denken meer in thema's dan in losse disciplines. De dimensies die voor CKV geformuleerd zijn, vormen de rode draad binnen dit vak.

Interdisciplinair Project

Docent: Charlotte Schrameijer

Wat houdt jou bezig? Waar loop je warm voor? Waar gaat jouw beeldende werk over?

Tijdens dit programma zetten we ons lichaam in als medium en gereedschap. Met onze eigen thema's als uitgangspunt gaan we de vloer op en maken we korte schetsen waarin we verder uitdiepen hoe we het lichaam kunnen inzetten als beeld. Hoe we de elementen ruimte, tijd, energie en dynamiek ... kunnen gebruiken om te componeren. We werken aan kleine performances. Samenwerken, elkaar feedback geven en reflecteren vormen een wezenlijk onderdeel van het programma.

Overig

Vrij studiepunt

In de deeltijd zijn ieder jaar 5 EC vrije studiepunten gemarkeerd. Deze studiepunten stellen we beschikbaar aan studenten om ze de ruimte te geven zich te ontwikkelen op punten waar ze hiaten voelen bij de studie. Dat kan zijn op het gebied van algemene vaardigheden m.b.t. schrijf- en leesvaardigheden, maar ook specifiek voor een bepaald onderdeel binnen de studie, zoals speciale onderwijstaken of beeldende modules. De student schrijft bij de start van het jaar een voorstel en dat voorstel plus later de reflectie daarop wordt door de SLB'er geaccordeerd en beoordeeld.

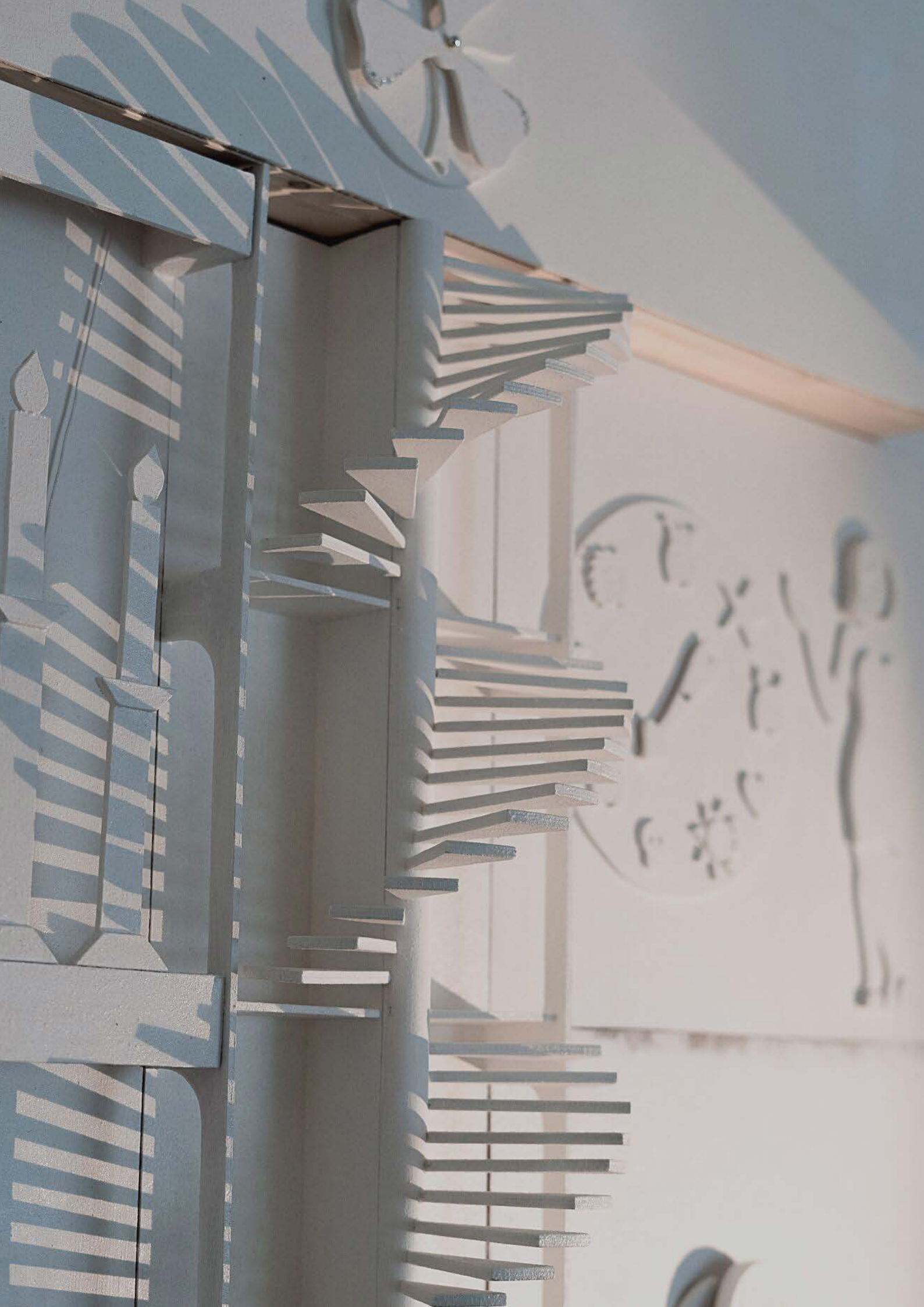
Studieloopbaanbegeleiding

Docent: Otto Nijs

In de middenfase van de opleiding staat de studieloopbaanbegeleiding in het teken van ondersteuning bij het plannen en zicht houden op de studievoortgang. Het leren reflecteren op zowel studie als beroep en loopbaan en het leren maken van keuzes.

Thema's die aan bod komen:

- ▣ Gezond studeren: balans school - ontspanning
- ▣ Durven - persoonlijk leiderschap (verantwoordelijkheid nemen voor je studie)
- ▣ Werk documenteren, feedback verwerken en portfolio ontwikkelen
- ▣ Verbreden en verdiepen (keuzes maken in stage bijv.)
- ▣ Vanaf jaar 3: profileren

6. Eindfase (jaar 4)

In het vierde jaar studeer je af in de drie domeinen van de studie: beeldend, theorie en educatie. Voor het beeldende domein werk je aan je eigen beeldend werk. Voor educatie loop je je eindstage, binnenschools of buitenschools. En bij theorie doe je onderzoek en schrijf je een scriptie. Binnen deze drie domeinen kun je zelf de bandbreedte bepalen; er is een minimaal en maximaal aantal studiepunten per domein met een totaal van 60 EC.

Overzicht van de studiepunten jaar 4

Studieonderdeel	Osiris-code	ECTS
Educatie (keuze uit onderstaand):		
Lio stage	A4.01	30
Schoolstage	A4.02-05	Variërend tussen: 10 - 25
Kunsteducatieve stage	A4.06-09	Variërend tussen: 10 - 25
Beeldend		
Beeldende kunst & vormgeving	A4.10-13	Variërend tussen: 20 - 35
Theorie		
Onderzoek A-B	A 4.15-16	Variërend tussen: 10 - 15*
Integraal		
Veld / Artist Educator (positionering)	A4.18	5

* Wanneer je van plan bent na DBKV een Masteropleiding zoals Kunstgeschiedenis of Algemene Cultuurwetenschappen te volgen is het ook mogelijk voor een theorieonderzoek van 15 EC te kiezen.

In de eindfase van de studie zijn allerlei verschillende activiteiten gepland, hierbij de opsomming:

- ▣ Afstudeerbijeenkomsten Beeldend: Teambijeenkomst met studenten en begeleiders van het beeldend afstudeerteam.
- ▣ Theoriebijeenkomsten & schrijfsessies: Waarin alle studenten vanuit de expertise van de betreffende theorie docent(en) input krijgen voor de verschillende fases van het theoretisch onderzoek.
- ▣ Veld: Gericht op het binnen- en buitenschools werkveld/context en positionering als artist educator. Inclusief intervisie op de stage.
- ▣ Wildcard atelier onder leiding van Roos van Haften: Het atelier is bedoeld als plek waar je 1 of 2 dagdelen samen kunt werken. Een plek om zonder druk aan het werk te komen, weer even een groepsflow te ervaren, en te onderzoeken terwijl je doet.
- ▣ DBKV Talks: Lezing/activiteiten programma gericht op de volle breedte van het werkveld van de Artist Educator. Ter inspiratie en verdieping voor en ondersteunend aan de eindfase van de opleiding. Soms toegankelijk voor heel DBKV.
- ▣ Student Activity: Studenten uit twee verschillende teams treffen elkaar, wisselen uit en zetten elkaar actief aan het werk gericht op het verbinden van de afstudeerdomeinen van de artist educator & een kijkje bieden in elkaars 'maak keuken'.
- ▣ Finals: In teams (curatoren, productie, communicatie, symposium etc.) wordt er (toe) gewerkt naar de Finals 2024
- ▣ Individuele besprekingen beeldend of theorie. Afspraken voornamelijk te plannen tussen 9.15- 12.30. Beeldend richtlijn 7 uur begeleiding per student. Theorie richtlijn 4,5 uur aan begeleiding per student.

Beeldend

Voor het beeldend afstuderen doe je een beeldend onderzoek binnen het bereik beeldende kunst dan wel vormgeving, of binnen een combinatie van beide. Daarbij vertaal je het beeldende onderzoek naar een project of product dat getoond wordt binnen de context van de eindexamen- expositie als onderdeel van de ArtEZ Finals. Je werkt daar individueel naartoe door het maken van je eigen beeldend werk en je werkt er (met al je medestudenten van voltijd, deeltijd en eventueel maatwerk) naartoe door het maken van een de DBKV-expositie onder begeleiding van een ingehuurd curator. Het nadenken over een catalogus, het schrijven van artist statements, het opzetten van een campagne hoort allemaal bij dit onderdeel van het afstuderen.

Iedere student studeert af met zijn eigen werk, al behoort het afstuderen in een collectief ook tot de mogelijkheden (mits daar duidelijke afspraken over zijn en dat in goed overleg gebeurt met de begeleiding). Het traject naar het afstuderen toe, is zeker geen solitair proces, maar gebeurt in afstudeerteams. Deze afstudeerteams werken vanuit de volgende afspraken:

- ▣ Om te komen tot een meer gelijkwaardige begeleiding van alle studenten - in aantal contactmomenten en een meer zelfde manier van werken. Een gevoel van collectiviteit dat het leerproces ten goede komt.
- ▣ Om de studenten als team meteen in september te stimuleren om beeldend onderzoek te doen en het maken op gang te brengen.
- ▣ Theorie/educatie docent checkt 1x per semester binnen het afstudeerteam in op het artist educatorschap en om theorie, educatie en beeldend zich meer tot elkaar te laten verhouden.
- ▣ Studenten hebben in deze groep ook een verantwoordelijkheid - ontwikkelen interpersoonlijke competentie -, ze zijn elkaars peers en nemen elkaar meer mee in het proces, het collectief leren en maken. Zij zijn samen verantwoordelijk voor het vormgeven van de student activity van het eigen team voor een ander team.
- ▣ Contacttijd (richtlijn) is: per student krijgt een beeldend begeleider 8,75 uur, dit wordt verdeeld tussen collectieve activiteiten en individuele begeleiding.

Theorie

Bij het theoretische afstuderen doe je onderzoek binnen een van de disciplines van het studiedomein theorie van kunst en cultuur - te weten kunsttheorie, kunstgeschiedenis, cultuurgeschiedenis en filosofie - dan wel binnen de disciplines van het domein educatie - te weten de didactiek, psychologie, pedagogiek en onderwijskunde toegespitst op de beeldende kunstvakken.

Het theoretische onderzoek staat niet los van de andere onderdelen van de eindfase, maar vormt een verbreding of verdieping van vraagstukken waarop je je binnen de andere domeinen van de eindfase op richt. Je maakt hierbij in de basis een keuze tussen twee verschillende onderzoeksprofielen:

- ▣ Praktijkgericht onderzoek. Bij dit profiel richt je je op de ontwikkeling van je eigen toekomstige beroepspraktijk en de versterking van je eigen docentschap. Het onderzoek sluit in de regel aan bij vraagstukken die in de eindstage aan de orde komen. Onderzoek kan betrekking hebben op het kunstvak in de volle breedte, dat wil zeggen van theorievakken als Kunst Algemeen of CKV, tot de didactiek van beeldende praktijkvakken of van buitenschoolse kunsteducatie.
- ▣ Artistiekgericht onderzoek. Bij dit profiel richt je je op de ontwikkeling van je eigen artistieke positie, voortkomend uit je eigen passies en overtuigingen. Door het doen van theoretisch onderzoek ontwikkel je globale noties en opvattingen over een onderwerp tot een meer voldragen en onderbouwde visie, waarin je deze weet te positioneren binnen een actueel en relevant discours.

Belangrijk om te weten is dat het theoretisch afstuderen voorwaardelijk is voor het beeldend examen. Wanneer theorie niet voldoende is, kan een student niet beeldend afstuderen! Om dat proces te stroomlijnen is er een structuur van fases opgezet: toewerkend naar het symposium als onderdeel van de finals, waarop de student zijn theoretische onderzoek presenteert aan het werkveld.

FASE 1:

Groenlicht: onderzoeksvraag is helder en de belangrijkste bronnen zijn geselecteerd.

FASE 2:

Theoretische basis: het onderzoeksverslag (grootste onderdeel van het theoretisch afstuderen, zowel qua tijdsinvestering van de student, als qua beoordeling).

FASE 3:

Overdracht van het theoretisch onderzoek: Het onderzoek ligt er in de basis. Vervolgens besluit de student welke uiteindelijke vorm het onderzoek gaat krijgen. Welke vertaling maakt het onderzoek naar het publiek? En wie is het publiek? De student kiest een passende vorm voor de doelgroep die gekozen is. Deze vorm wordt afgestemd met de begeleider.

Tot slot is er het symposium, waar iedere student zijn theoretisch onderzoek presenteert aan het werkveld (en andere geïnteresseerden) tijdens Finals Symposium.

Educatie

In het domein Educatie loop je in je vierde jaar een stage, variërend van 10 - 30 studiepunten. Je kiest uit het buitenschoolse of binnenschoolse werkveld. Bij het binnenschoolse werkveld kan dat een begeleide eindstage zijn of een zelfstandige stage waar je een jaar lang een klas overneemt. Voor het buitenschoolse veld ga je een stageplek zoeken. Daarbij heeft de school diverse stageopdrachten waar je uit kunt kiezen en waarop je kunt solliciteren, maar je kunt ook met eigen plekken komen. Onderdeel van de buitenschoolse stage is altijd het vak art economy. Ook een buitenlandse stage behoort tot de mogelijkheden.

De bandbreedte voor de stage ligt tussen de 10 - 30 EC.

Studieloopbaanbegeleiding

Docent: Ivonne Zijp

In het vierde jaar denk je inhoudelijk verder over kunsteducatie en welke artist educator jij wilt zijn. Je reflecteert op jouw positionering in het werkveld. We zijn in gericht op je toekomst na het afstuderen: wat wil je doen? Welke positionering zie je voor jezelf in de arbeidsmarkt? En we kijken/ bespreken vervolgopleidingen.

7. Praktische informatie over de studie en ArtEZ

Dit hoofdstuk geeft een verzameling van praktische informatie, van huisregels en rollen in de organisatie tot het studeren met een beperking en het Honours Programme.

Huisregels OK74

- ▣ Er mag niet gerookt worden in de tuin en vlak voor de deur en de directe stoep voor het gebouw.
- ▣ Er kan door studenten gebruik worden gemaakt van de keuken, let wel: wanneer de keuken niet schoon wordt gemaakt, wordt deze afgesloten. De koelkast is ook voor gezamenlijk gebruik en daaruit worden bederfelijke waren verwijderd als de datum over tijd is.
- ▣ De conciërge is er voor de studenten. Geen conciërge aanwezig? Ga dan naar OK26 (dag + avond).
- ▣ Houd brandgangen vrij.
- ▣ Kwasten mogen niet op het toilet schoongemaakt worden, maar bij de speciale verbakken, die staan op de begane grond links voor de toiletten.
- ▣ Laat je lokaal netjes achter. Dat geldt ook voor de opslag en meenemen van eigen werk. Schakel beamers uit en sluit ramen af na gebruik van een lokaal.
- ▣ Eigen werk tijdelijk opslaan kan in de DBKV-opslagkelder (OK74).
- ▣ Ieder jaar vindt een grote schoonmaak plaats en wordt al het werk weggegooid.

ArtEZ Alcohol- en drugsbeleid

Het is niet toegestaan alcohol te drinken of te bewaren in de gangen, les- en werkruimten, kantoren en op de terreinen van ArtEZ. Ook is het binnen ArtEZ verboden om drugs te gebruiken en te bezitten. Alleen op aanvraag (en geaccordeerd door de directie) kan op beperkte schaal zwak-alcoholische drank worden geserveerd op partijen en recepties.

[Link naar Alcohol- en drugsbeleid](#)

Studeren met een studiebeperking

In iedere fase van de opleiding is er studieloopbaanbegeleiding (SLB). Met je SLB'er bespreek je alle zaken die de voortgang van je studie betreffen, waaronder zaken die je studievoortgang belemmeren. Soms is het van belang dat niet alleen de SLB'er op de hoogte is van jouw omstandigheden, maar ook de decaan. De decaan is de persoon die studenten begeleidt wanneer er sprake is van een studiebeperking. Studiebeperking is een verzamelnaam voor de functiebeperking en de 'bijzondere omstandigheid'.

ArtEZ hanteert de definitie van functiebeperking, zoals deze is gesteld binnen de inspectie van het onderwijs van OCW: "Elke lichamelijke, zintuiglijke of andere stoornis van lange duur die de studievoortgang vertraagt. Dat kunnen visuele, auditieve en motorische handicaps zijn, stoornissen in taal (dyslexie), rekenen (dyscalculie), spraak, uithoudingsvermogen, geheugen/ concentratievermogen en orgaanfuncties, maar ook fobieën, depressies, epilepsie, M.E., chronische RSI en zware migraine. Een functiebeperking kan tijdelijk zijn, maar is meestal structureel." Daarnaast zijn ook de bijzondere omstandigheden geduid en als volgt vastgesteld binnen de WHW (Wet op Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek):

- ▣ Lidmaatschap van het bestuur van een studentenorganisatie of het bestuur van een opleiding: Activiteiten op bestuurlijk of maatschappelijk gebied, mede in het belang van de onderwijsinstelling
- ▣ Zwangerschap of bevalling
- ▣ Een lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis
- ▣ Bijzondere familieomstandigheden
- ▣ Onvoldoende studeerbare opleiding

Voor alle studenten met een studiebeperking geldt dat ArtEZ bij het zoeken naar adequate oplossingen de nadruk legt op de mogelijkheden van de student, en niet op zijn of haar belemmeringen en beperkingen. Waar het voor ArtEZ om draait, is dat we studenten die met een gegronde reden in hun studie belemmerd worden, willen steunen.

Het is van groot belang en in sommige gevallen zelfs noodzakelijk dat deze studenten zich bij de studentendecaan melden. In het bijzonder in de propedeutische fase, waar het niet melden van de studiebeperking kan leiden tot een Bindend Afwijzend Studieadvies (BAS). Indien een studiebeperking op tijd gemeld is, wordt deze door de examencommissie altijd meegenomen in de beslissing rondom de BAS.

Daarnaast biedt de melding van de studiebeperking bij de decaan ook andere voordelen, zoals een ‘luisterend oor’ in een vertrouwelijke setting en een advies richting (zo nodig externe) hulp en voorzieningen. Veelal leidt een studiebeperking tot studievertraging, wat financiële nood met zich mee kan brengen. De decaan kan advies en ondersteuning bieden bij de zoektocht naar financiële hulpbronnen. Op het ArtEZ intranet is meer informatie beschikbaar in het protocol “Studeren met een studiebeperking”. Denk aan informatie over: procedures rondom intake, communicatie en administratie, beschikbare voorzieningen en het aanvragen daarvan.

[Link naar Studiebeperkingen](#)

Hulp nodig?

ArtEZ biedt als academie een aantal mogelijkheden voor studenten die ondersteuning nodig hebben, zijnde:

- ▣ Studieloopbaanbegeleider: hier kun je terecht met vragen over je studieprogramma, voor studietips en persoonlijke omstandigheden die van invloed zijn op je studie. En ook als je wilt praten over wat je na je studie wilt gaan doen.
- ▣ Studentdecaan: voor al je vragen over je studie. Bijvoorbeeld bij persoonlijke omstandigheden waardoor studievertraging optreedt, bij een functiebeperking, als je je studie wilt onderbreken, bij het aanvragen van een toetsvoorziening of vragen over DUO.
- ▣ Studentpsycholoog: heb je last van mentale problemen die je belemmeren in je studie? De studentpsychologen van ArtEZ bieden diverse soorten begeleiding. Een afspraak maken met de studentpsycholoog kan alleen op doorverwijzing van de decaan.
- ▣ Vertrouwenspersoon: Als je je gehinderd voelt in je studie door het gedrag van een ander, dan kun je hierover in gesprek gaan met de vertrouwenspersoon van ArtEZ. Onder alle omstandigheden wordt je verhaal vertrouwelijk behandeld.
- ▣ Coaching/ training: dit is zowel online en op locatie. Bijvoorbeeld trainingen op het gebied van persoonlijke ontwikkeling en welzijn, ondernemerschap en studievaardigheden. Op het e-healthplatform Gezondeboel worden veel goede en toegankelijke trainingen geboden. [Meer weten?](#)
- ▣ Klacht of bezwaar: Er zijn verschillende procedures bij ArtEZ. Je kunt bij twijfel ook eerst contact opnemen met het decanaat of je vraag stellen bij het klachtenloket.

[Meer weten? Met ook linkjes naar diverse andere sites](#)

Aanvragen studievoorziening

Als je als student een studiebeperking hebt, dan kun je met je SLB’er bespreken of er studievoorzieningen mogelijk zijn. In geval van bijvoorbeeld dyslexie, kan als studievoorziening in extra toetstijd worden voorzien. Hieronder wordt beschreven welke route je bewandelt om de voorziening aan te vragen:

- ▣ Meld je bij je SLB’er en bespreek samen de mogelijkheden, je SLB’er kan vaak wel inschatten of een voorziening wel of niet haalbaar is.
- ▣ Maak een afspraak bij de decaan, zonder intake bij de decaan is een studievoorziening niet aan te vragen.

- ▣ Wanneer er een decaanverklaring is gemaakt, kan de vervolgstap genomen worden.
- ▣ Aanvragen van een studievoorziening bij de examencommissie, dat doe je door rechtstreekse verzoekbrief te sturen.
- ▣ De Examencommissie stemt de aanvraag af met de decaan, de SLB'er en het hoofd van de afdeling en zal al dan niet het verzoek honoreren.
- ▣ De student hoort van het besluit, let op, alle voorzieningen worden voor specifiek bepaalde periode verleend (meestal maximaal een half jaar) en gelden nooit zomaar voor de gehele studie (op extra toetstijd voor dyslexie na).

Herinschrijvingsverzoek, diploma aanvraag en uitschrijven

Herinschrijvingsverzoek

Als je studeert bij DBKV dien je in je tweede, derde en vierde jaar een herinschrijvingsverzoek te doen via Studielink. Je laat Studielink dan weten dat je nog steeds wilt studeren bij ons. Een inschrijving duurt automatisch één studiejaar van 1 september t/m 31 augustus. Wil je tussentijds in het jaar stoppen, dan dien je dat zelf via Studielink aan te geven. Hoe uitschrijven bij het afstuderen werkt, staat hieronder beschreven.

Diploma aanvraag

Op het moment dat je verwacht alle onderdelen van de studie af te ronden doe je met een formulier een aanvraag voor een diploma. In de regel heb je op het moment van aanvraag nog een of twee onderdelen van je eindfase open staan, zoals je beeldend examen of je scriptie. Dat is geen bezwaar. Wees echter wel realistisch. Een paar punten daarover:

- ▣ Voor het doen van een aanvraag moeten alle cijfers van jaar 1 tot en met 3 in Osiris verwerkt zijn. Is dat (nog) niet zo, wend je dan tot Tineke om dit tijdig in orde te maken.
- ▣ Voor het doen van een aanvraag dien je bij Tineke een kopie of origineel aan te leveren van de beoordelingsformulieren van je scriptie en van je eindstage(s). Zijn die er op het moment van de aanvraag nog niet, geef dan een toelichting waarom het mist en zorg ervoor dat voor de afstudeerdatum het beoordelingsformulier en het cijfer bij Tineke worden aangeleverd.
- ▣ Een beoordelingsformulier van je beeldend eindexamen wordt op de examendag ingevuld. Daar hoef je geen kopie van aan te leveren.

Uitschrijven bij afstuderen

Studeer je af in juni, juli of augustus (de standaard periode) dan geldt automatisch dat je per 31 augustus van dat studiejaar wordt uitgeschreven.

Je hoeft je dan verder niet meer actief uit te schrijven in Studielink. Tot dat moment kun je - indien van toepassing - gebruik maken van de voorzieningen van DUO.

Studeer je op een ander moment, lopende een studiejaar, af dan moet je wel zelf in Studielink een verzoek tot uitschrijving doen. Zodra de afdeling Studentenzaken een kopie van het volledig ondertekende diploma heeft ontvangen kunnen zij direct de uitschrijving verwerken en wordt je collegegeld stopgezet. Eventueel te veel betaald collegegeld wordt verrekend en terugbetaald.

NB: Over de maanden juli en augustus kan geen collegegeld worden teruggevraagd. Mocht je vergeten in tudielink om uitschrijving te verzoeken, geen nood! Je krijgt automatisch een bericht van Studentenzaken met de vraag wanneer je uitgeschreven wil worden.

Let op: zolang je niets aangeeft blijf je tot 31 augustus van dat studiejaar ingeschreven staan. Je blijft dan dus ook collegegeld betalen. Voor zaken over de voorzieningen van de Duo zie de [website](#), of consulteer de decaan.

Rollen in de organisatie

Om het onderwijs te realiseren zijn er allerlei mensen betrokken, in de onderstaande tabel een overzicht van diverse rollen die er binnen de opleiding zijn.

Betrokkenen	Rol
Hoofd van de opleiding	Joske van Zomeren Geeft leiding aan docententeam en is inhoudelijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de opleiding in zijn geheel.
Coördinator van de opleiding	Els Hoogstraat Organisatie van het onderwijs, lokalen, roosters en faciliteiten. Aanspreekpunt voor studenten en docenten
Secretariaat van de opleiding	Tineke Dinnissen Cijferadministratie en archief en algemene ondersteuning van de afdeling.
Jaarcoördinator	Verantwoordelijk voor de organisatie van de bijzondere activiteiten van de betreffende jaarlaag en aanspreekpunt voor studenten en docenten. ▣ Hoofd: Joske van Zomeren - Jaar coördinator: ▣ VT1: Anouk Mulders ▣ VT2: Heidi Linck ▣ VT3: Lieneke Hulshof ▣ VT4: Els Hoogstraat ▣ DT1: Willemien Cuijpers ▣ DT2: Annebel Visser ▣ DT3: Otto Nijs ▣ DT4: Ivonne Zijp ▣ Maatwerk: Leontine Broekhuizen
Studieloopbaanbegeleider	De jaarcoördinator is ook de SLB'er van dat jaar, met als uitzondering VT4 en DT4. De SLB'er is het eerste aanspreekpunt voor studenten met betrekking tot persoonlijk welzijn, studieproblematiek en studievoortgang. SLB'er verwijst wanneer nodig door naar decaan en/of studieleiding.

Betrokkenen	Rol
Docent	Geeft vanuit eigen expertise invulling aan het onderwijsprogramma van de opleiding.
Decaan	Voor studenten: ▣ Luisterend oor en onafhankelijk vertrouwelijk adviseur over studie ▣ Studievoortgang en persoonlijk welzijn ▣ Mediator bij (dreigend) conflict of klacht; eventueel doorverwijzen naar externe mediator ▣ Vertrouwenspersoon bij intimidatie, discriminatie of andere vormen van ongewenst gedrag ▣ Adviseur over studeren met een studiebeperking, aanvraag van voorzieningen (studiecontract) Overig: ▣ Registratie van signalen rondom huiselijk geweld, regie over stappenplan conform Meldcode Huiselijk geweld ▣ Beleidsadviseur SLB ▣ Adviseur voor Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) voor bijzondere voorziening prestatiebeurs ▣ Aanspreekpunt voor aanvraag profileringsfonds
Examencommissie (centraal en faculteit)	Centraal: voor bestuur en opleidingsmanagement: ▣ Aanspreekpunt voor vragen over uitvoering en controle van beleid op het gebied van examinering en OER Faculteit: voor SLB'ers en opleidingsmanagement: ▣ Aanspreekpunt voor vragen rondom Bindend Afwijzend Studieadvies ▣ Aanspreekpunt voor vragen inzake toetsing, vrijstellingen, herkansingen, taalbeleid, et cetera
Bureau Studentzaken	Voor studenten: ▣ Aanspreekpunt voor vragen rondom in- en uitschrijven, geldzaken, et cetera. ▣ Aanspreekpunt voor vragen over het studentenstatuut (intranet => studenten)
Onderwijsbureau	Algemeen: ▣ Ondersteunt het onderwijs bij alle organisatorische processen die noodzakelijk zijn om dit onderwijs te kunnen geven. Voor studenten: ▣ Aanspreekpunt voor planning, organisatie evenementen en projecten en ambtelijk secretariaat examencommissie.

Honours Programme

Het Honours Programme is bedoeld voor kunststudenten die op zoek zijn naar perspectieven en uitdagingen die zich buiten hun eigen creatieve terrein bevinden. Het is een programma dat je volgt naast je opleiding. Het Honours Programme 'Theory and Research' bij ArtEZ is:

- ▣ Een Engelstalig programma met de nadruk op kritisch denken en een kritische dialoog
- ▣ Eén groep met verschillende kunstdisciplines
- ▣ Wekelijks lezingen, discussies en workshops over theorie en onderzoek in de kunsten
- ▣ Twee jaar, naast de bacheloropleiding

In het Honours Programme word je aangemoedigd om je visie beter te verwoorden en jouw werk in een bredere context te plaatsen. Het biedt een basis voor verder onderzoek - artistiek, wetenschappelijk of anderszins.

Werkplaatsen

De academie beschikt over goed geoutilleerde werkplaatsen waar jullie, net als de studenten van de andere opleidingen, kunnen werken. Voor je eigen veiligheid en ter bescherming van het milieu gelden er strikte regels voor het werken met bepaalde machines en materialen. De werkplaatsbeheerders zullen erop toezien dat je je aan die regels houdt. Bovendien mag je pas (zelfstandig) in de werkplaatsen aan het werk als je de introductie cursus hebt gevolgd en afgerond. Hieronder een overzicht van de werkplaatsen in Arnhem.

- ▣ De centrale werkplaats (OK26): alle machines en gereedschappen voor het werken met hout, metaal en kunststof zijn aanwezig, evenals een naaiatelier, straal- en spuitruimte en een materialen winkel. Daarnaast is er opslag in de kelder voor de werkstukken.
- ▣ De grafiekwerkplaats (Rietveld): alle apparatuur en faciliteiten voor het beoefenen van de grafische technieken (etsen, lithograferen, houtsnijden et cetera.) zijn aanwezig.
- ▣ De werkplaats fotografie (Rietveld): alle faciliteiten (computers/printers) voor digitale fotobewerking zijn hier geconcentreerd. Voor de studenten is er ook een beperkt aantal digitale camera's beschikbaar om te lenen.
- ▣ De werkplaats audiovisuele technieken (OK26): voornamelijk gewijd aan video. In de studio zijn aanwezig: diverse typen camera's, monitoren, beamers en computers voor digitale beeld- en geluidsmontage. Wanneer je van de studio of de apparatuur gebruik wilt maken, moet je vooraf bij de werkplaats assistent studiotijd en/of apparatuur reserveren. Geadviseerd wordt om dit ruim van tevoren te doen.
- ▣ De keramiek werkplaats (Rietveld): mallen maken, gieten, boetseren, werken met gips, ovens voor het bakken van je werkstukken, glazuren en nog veel meer.
- ▣ De drukkerij (Rietveld): hier kun je terecht voor zeefdrukken, groot formaat printen, transferpers, snijplotten & snijmachine, boekbinden en letterzetten
- ▣ Het Hardware-software LAB (Rietveld): hier kun je leren programmeren, automatiseren van taken binnen computerprogramma's als Illustrator en InDesign plus werken met allerlei elektronica, denk aan Arduino, motoren en robots bouwen.

Medezeggenschap bij ArtEZ en onze opleiding

Als opleiding zijn we altijd bezig om de opleiding te verbeteren. We zijn daarom als docenten met elkaar in gesprek, maar ook het gesprek met jullie studenten wordt gezocht. Dat doen we in de wandelgangen, maar krijgt ook in diverse overleggen gestructureerd vorm. De klassenvertegenwoordigers spelen hierin een belangrijke rol en daarnaast is er ook medezeggenschap geregeld, zowel op het niveau van de opleiding als voor onze opleiding. Beide zijn hieronder beschreven.

Klassenvertegenwoordigers

De klassenvertegenwoordigers worden gekozen door de klas en zijn het aanspreekpunt van de klas voor zowel de SLB'er, als het docententeam en de studieleiding. Zij hebben hun voelsprietten in de klas, houden bij hoe de sfeer en stemming zijn, laten weten wanneer de klas in zijn geheel tegen bepaalde zaken aan loopt, organiseren zaken en verspreiden informatie. Ongeveer zes tot tien keer per jaar vindt het klassenvertegenwoordigersoverleg plaats met het hoofd van de opleiding, Joske van Zomeren. Voorafgaand aan het overleg inventariseren zij welke vragen en kwesties er leven in de klas.

Medezeggenschap en DBKV-opleidingscommissie.

In de WHW (Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderwijs) is vastgesteld dat op een hogeschool medezeggenschap dient plaats te vinden. Op de academie is medezeggenschap georganiseerd in diverse lagen van de organisatie, in iedere laag waar beslissingen worden genomen, is ook sprake van medezeggenschap. Dat levert bij ArtEZ de volgende structuur op:

- ▣ Hogeschoolraad, zij voeren medezeggenschap op het niveau van het College van Bestuur
- ▣ Deelraad, zij voeren medezeggenschap op het niveau van de Academie. Als opleiding vallen wij onder de Academie Art & Design Arnhem en dat is ook de deelraad waarop we ons richten.
- ▣ Opleidingscommissie, zij voeren medezeggenschap op het niveau van de opleiding. Deze drie gremia bestaan uit docent- en studentleden die (bij voldoende animo) verkozen zijn door hun achterban.

DBKV-opleidingscommissie

De opleidingscommissie DBKV controleert het Onderwijs en Examenreglement (OER) van de opleiding. Daarnaast adviseert de commissie de studieleiding, gevraagd en ongevraagd over diverse onderwerpen. De opleidingscommissie bestaat uit twee docenten (Annebel Visser (voorzitter) en Anouk Mulders) en twee studenten van de opleiding.

Colofon

Tekst

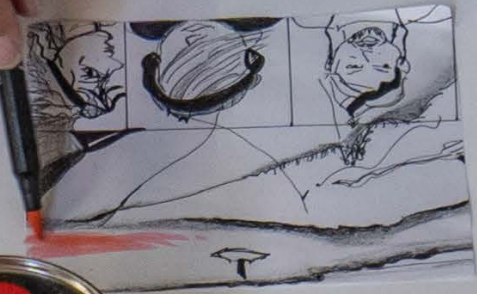
Allard Koers
Els Hoogstraat
Docenten DBKV

Ontwerp en vormgeving

Naar concept van Sido Dekker (www.sidographics.com)
Uitvoering door Nicole Jansen (www.studionicolejansen.com)

- ▣ Cover: Student op museum bezoek
- ▣ Pagina 4: Detail uit het werk van Friso van der Heijden
- ▣ Pagina 6: Tekenles deeltijd 1
- ▣ Pagina 9: Detail uit het werk van Catharine Dors
- ▣ Pagina 14: Detail van het werk van Anouk van Baggem
- ▣ Pagina 19: Studenten bouwen 3D printer bij specialisatie (Kunst Wetenschap & Techniek)
- ▣ Pagina 26-27: Werk van Anne-Marie Bakhuijzen
- ▣ Pagina 38: Detail uit het werk van Els Mulder
- ▣ Pagina 42: Detail uit het werk van Glendys Hoepelman
- ▣ Pagina 63: Student aan het werk

is het een ontbrekende
lede die in aan ga?

